

11/3/85

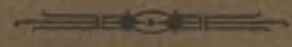
N: 1447

TOW. AKC.

POLSKA CENTRALA HANDLOWA

w Radomiu.

SPRAWOZDANIE

1-IX-1916 — 31-XII-1917.

RADOM.

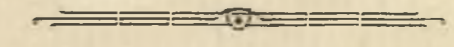
DRUK J. GRODZICKI I S-KA

1918.

11/3/8

N: 1447

TOW. AKC.
POLSKA CENTRALA HANDLOWA
w Radomiu.

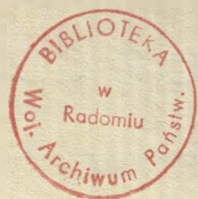
Sprawozdanie z działalności

— za okres —

od dnia 1^{go} września 1916 r. do dnia 31^{go} grudnia 1917 r.

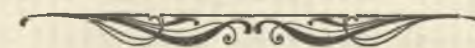
RADOM.
DRUK J. GRODZICKI i S-KA
1918.

Inm. 919

I.

Polska Centrala Handlowa.

Wojna obecna, dokonywując gwałtownych i głęboko sięgających przewrotów we wszystkich przejawach życia gospodarczego państw i narodów, w sposób szczególnie silny wstrząsnęła podstawami bytu ekonomicznego ziem polskich.

W Królestwie, na którego terenie niszczycielski żywioł wojny rozpętał się z mocą huraganu, w miarę rozwoju wypadków wzrastał ogrom klęsk i dzieło zniszczenia zakreślało coraz to szersze kręgi. Przesuwająca się z zachodu na wschód linja działań wojennych obejmowała coraz to nowe obszary kraju, na których tętniące jeszcze do niedawna życie naszej wytwórczości, uległej pewnym przeobrażeniom przystosowanym do potrzeb i wymagań chwili, zostawało wtrącane w najnieprzychylniejsze warunki, mające już w najbliższej przyszłości zadecydować w sposób stanowczy o ciężkim i nieuniknionym kryzysie. Zgodnie z taktyką i rozkazami dowództwa armji rosyjskich, które nie pozwalało na to, aby jakikolwiek łup mógł wpaść w ręce nieprzyjaciela, opuszczające Królestwo wojska rosyjskie niszczyły zasiewy i nieuprzatnione plony zbóż, grabiły wsie i dwory, burzyły fabryki, zabierały maszyny i całe urządzenia, nagromadzone zapasy surowca, gotowych wyrobów i półfabrykatów. Bezwzględność, a często wprost bezmyślność zarządzeń uchodzących armji święciły smutne tryumfy.

Trudne położenie, w jakim się znalazł nasz przemysł w drugiej połowie 1915 r., nie uległo i potem żadnej zmianie na lepsze. Stało się nawet przeciwnie. Te przedsiębiorstwa i fabryki, które zdołały ocaleć i nie padły ofiarą rosyjskiego łupiestwa, narażone zostały na daleko idące sekwestry i rekwizycje ze strony nowych rządów wojskowych. O zniszczonych lub zdekompletowanych narzędziach pracy, pozbawiony własnych zapasów surowca, które mu zabrano i nie mogący liczyć na dowóz nowego, przemysł nasz skazany został na przymusową i długotrwałą stagnację.

Miarę więc złego, które wyplęwało z ruiny kraju, będącej bezpośrednim skutkiem wojny, dopełniał obraz planowo zdewastowanych polskich ognisk przemysłowych i co za tym idzie—zupełny zastój w dziedzinie produkcji. A ogrom strat był niesłychanie wielki, skoro komisje amerykańska i belgijska, które na początku 1916 roku pertraktowały z przedstawi-

cielami społeczeństwa tudzież z władzami okupacyjnymi w sprawach aprowizacji kraju, — po zbadaniu na miejscu naszego położenia—orzekły, że stan zniszczenia na ziemiach polskich jest bez porównania gorszy niż w Belgji.

Ciężkiemu stanowi rzeczy, jaki zapanował w zakresie wytwórczości, towarzyszyły jeszcze bardziej rażące swą anormalnością stosunki na polu handlu. Przerwana produkcja krajowa i uniemożliwiony z tego źródła dalszy dopływ nowowytworzonych artykułów, ograniczony dowóz z zewnątrz, jak również masowe rekwizycje zmagazynowanych towarów, — wszystko to razem wzięte sprawiło, że dotychczasowe warunki, w jakich rynek nasz był zasilany, uległy gruntownemu przeobrażeniu. Stosunek popytu do podaży zmienił się w najwyższym stopniu na niekorzyść spóżywców i zmianie tej stale i konsekwentnie w dalszym ciągu podlegał. Poza tym, w przełomowych chwilach procesu dziejowego kraj nasz odczuł więcej niż kiedykolwiekindziej brak rodzimego handlu, któryby w całej swej rozciągłości spoczywał w rękach ludzi, stojących na wysokości zadania pod względem etycznym i obywatelskim. Nie można rzecz prosta stawiać zarzutów kupiectwu poważnemu i uczciwemu, które niestety stanowi u nas mniejszość, a w czasach wojny obecnej przechodzi również ciężki kryzys. Jest tu mowa o tej licznej falandze handlarzy, spekulantów i najprzeróżniejszego rodzaju pośredników, którzy, korzystając z wytworzonej sytuacji, z całą bezwzględnością ciągnęli dla siebie niepomierne zyski. Stało się zjawiskiem normalnym, że przedmiot handlu dochodził do spóżywcy obciążony lichwiarskim zarobkiem długiego łańcucha pośredników, przez których ręce przejść musiał i u których czas dłuższy lub krótszy był przetrzymywany, oczekując zwyczajnych cen.

Chciwość jednostek i niczym niepowstrzymana żądza szybkiego wzbogacenia się spadały całym swym ciężarem na barki szerokich warstw ludności i groziły doprowadzeniem do krańcowej nędzy, zwłaszcza, że i stosunki zarobkowe ulegały z dnia na dzień ciągłej zmianie na gorsze.

Takie położenie domagało się pilnej i skutecznej interwencji ze strony zarówno władz, jako też instytucji społecznych. Komitety obywatelskie gubernjalne, które działały na terenie Królestwa, po wkroczeniu armji okupacyjnych zostały rozwiązane. Na ich miejsce powstają nowe komitety, podejmujące akcję ratunkową i śpieszące w pierwszej chwili z pomocą o charakterze doraźnym.

Na czele ogólnej akcji ratunkowej staje w miesiącu listopadzie 1915 roku Główny Komitet Ratunkowy z siedzibą w Lublinie i zakresem działania ograniczonym do obszaru Królestwa okupowanego przez armje austryjacko-węgierskie. Należy tu podkreślić, że podział Królestwa na dwie nowe jednostki, oddzielnie administrowane, wywiera wybitny wpływ na

ogólny bieg naszego życia gospodarczego i społecznego. Wzajemne współdziałanie, jakie dotąd było stosowane przy niesieniu pomocy potrzebującym warstwom społeczeństwa, ulega w dużym stopniu przymusowemu rozgraniczeniu. Warszawa i Lublin stają się temi ośrodkami, około których skupia się i skąd promieniuje na cały okupowany obszar wszelka akcja społeczna i filantropijna.

Szeroko zakreślone pole działalności Komitetów obywatelskich, które funkcjonują na ziemiach lubelskiej, radomskiej, kieleckiej i części piotrkowskiej, obejmuje również i sprawę aprowizacji. Wzrastające stale utrudnienia w zaopatrywaniu ludności w artykuły pierwszej potrzeby, oraz rozwijająca się na tym gruncie lichwa spekulacyjna napełniają szczerą troską osoby stojące u steru miejscowych instytucji obywatelskich i w rezultacie sprawiają, że cała energja Komitetów zwraca się w kierunku złagodzenia ciężkiego losu, jaki warunki toczącej się wojny zgotowały szerokiemu ogółowi.

Dla omówienia spraw związanych z aprowizacją kraju tudzież dla ustalenia dróg, po których winna dążyć wspólna i planowa akcja, rozpoczęta w tym względzie ze strony społeczeństwa, zostaje zwołany na dzień 8 stycznia 1916 roku do Krakowa zjazd delegatów Komitetów Ratunkowych ziem Królestwa pod okupacją austryjacko-węgierską z udziałem przedstawicieli Głównej Rady Opiekuńczej w Warszawie, reprezentantów władz okupacyjnych oraz zaproszonych—w charakterze biegłych—działaczy społecznych z Krakowa. — Zgromadzeni po dokładnem zapoznaniu się ze stanem i warunkami, w jakich się odbywa aprowizacja ludności, stwierdzili, że stan ten jest w najwyższym stopniu niezadawalającym, że coraz bardziej daje się odczuwać dotkliwy brak wielu produktów i, że dla zaradzenia tej bolączce należy się starać jaknajusilniej o powiększenie wwozu towarów do kraju z monarchji austryjackiej i państw neutralnych. Zjazd porusza również kwestję kontyngentów aprowizacyjnych, przyznawanych przez władze oddzielnym powiatom okupacji, tudzież związaną z nią sprawę certyfikatów czyli świadectw zezwalających na wywóz pewnych towarów z monarchji do Królestwa. Zebrani podkreślają, że istniejące biura rządowe rozdzielcze, nie posiadając dostatecznych informacji o firmach kupieckich, wydają częstokroć certyfikaty wwozowe jednostkom mało solidnym, wprost spekulantom i, że dlatego należałoby przyznawane kontyngenty oraz udzielane na nie certyfikaty oddawać instytucjom obywatelskim, a mianowicie Komitetom Ratunkowym, względnie działającym przy nich Komisjom Aproprowizacyjnym z tym, że Komitety będą zatrzymywały dla siebie 50% przeznaczanych towarów, a drugie 50% będą wydawały zasługującym na zaufanie kupcom i prowadziły potrzebną w tym względzie kontrolę.

Ażeby więc stawić najenergiczniejszy opór wzmagającemu się wyzyskowi spekulacyjnemu i dokonać możliwie gruntownej sanacji stosunków w dziedzinie handlu, uczestnicy Zjaz-

du postanawiają poczynić starania celem przekazania sprawy aprowizacji w najszerszym zakresie Komitetom Ratunkowym, zaś—dla jednolitego i planowego przeprowadzenia tej akcji, powołać do życia specjalną instytucję centralną, któraby pełniąc względem Komitetów rolę wielkiej hurtowni, starała się z jednej strony o możliwie najobfitszy dowóz artykułów pierwszej potrzeby, z drugiej zaś — ująwszy znaczną część handlu przedmiotami tej kategorii w swoje ręce, wpływała na normowanie stale podnoszących się cen.

Rzucona więc zostaje myśl zasadnicza, myśl samodzielnego i przez wysiłki wspólne zorganizowanego zaspakajania potrzeb aprowizacyjnych kraju; z tej myśli powstaje inicjatywa stworzenia instytucji, która po kilku miesiącach wyłożonych prac przygotowawczych przyobiekła wreszcie realną formę dzisiejszej Polskiej Centrali Handlowej.

Dla dokładnego opracowania projektu mającej powstać organizacji, wybrano specjalną komisję, która od Zjazdu Krakowskiego otrzymuje ogólnie naszkicowany zarys, ustalający charakter instytucji.

W tej sprawie rozpatrzone zostały dwa wnioski:

- 1) ażeby stworzyć Centralę Apropowizacyjną, jako instytucję społeczną, obejmującą interesy jedynie Komitetów Ratunkowych i Komisji Apropowizacyjnych,
- 2) ażeby stworzyć Centralę wyłącznie handlową, obejmującą interesy syndykatów rolniczych i wszelkich kooperatyw.

Zjazd opowiada się za wnioskiem pierwszym, który też służy za punkt wyjścia przy opracowywaniu projektu złożonego w miesiąc potem na zebraniu delegatów powiatowych w Lublinie w dniu 5 lutego 1916 r.

Według powyższego projektu—dla ułatwienia działalności aprowizacyjnej Komitetów na terenie okupacji austriacko-węgierskiej—ma powstać „Centralne Biuro Zakupów przy Głównym Komitecie Ratunkowym w Lublinie“.

Instytucja ta ma być agenturą handlową Komitetów ziemskich, powiatowych i miejskich, które to Komitety będą zarazem członkami Centralnego Biura Zakupów (punkt 1 i 2).

Punkt trzeci projektu określa zadania C. B. Z. w sposób następujący:

„Zadaniem Centralnego Biura Zakupów będzie informowanie Komitetów o konjunkturach handlowych i finansowych w dobie obecnej, wynajdywanie źródeł zakupów, sposobów finansowania zakupów aprowizacyjnych poszczególnych Komitetów, czynienie wspólnych zakupów za każdorazowym piśmiennym poleceniem Komitetu, opracowywanie zasad kalkulacji towarów, kontrola ogólna nad wydziałami aprowizacyjnymi Komitetów ziemskich, powiatowych i miast gubernjalnych“.

Dalsze punkty projektu ustalają zasady, podług których Centralne Biuro Zakupów ma działać tudzież wskazują źródła, skąd mają powstać potrzebne fundusze zakładowe. Obecni na zebraniu delegaci Komitetów Ratunkowych i Komisji Apropowizacyjnych przedstawiony projekt przyjęli, zaś sprawę uruchomienia Biura powierzyli nowoobranemu zarządowi, w skład którego weszli panowie: Aleksander Ks. Drucki-Lubecki, jako prezes, Stanisław Śliwiński — wice-prezes, Kazimierz Fudakowski i Mieczysław Kuliński.

Aczkolwiek były podjęte niezwłocznie przedwstępne czynności w celu wprowadzenia przyjętego projektu w życie i nowozainicjowana instytucja posiadała już pewne podstawy do pracy, to jednak Centralne Biuro Zakupów, jako takie, w rezultacie działalności swej nie rozwinęło.

Już przy rozpoczęciu starań o uzyskanie potrzebnego kredytu okazało się, że zaprojektowana organizacja, będąc zależną od innej instytucji, a mianowicie — Głównego Komitetu Ratunkowego, przy którym miała powstać, otrzymywała w takich warunkach formę prawną niezmiernie utrudniającą naturalny bieg interesów, więc: bezpośrednie nawiązywanie stosunków, zaciąganie zobowiązań i t. d.

Zatwierdzony w lutym, na zebraniu lubelskim, projekt stwarzał dla C. B. Z. ramy które krepując działalność instytucji, w ostateczności odbiłyby się fatalnie na rezultatach jej pracy.

Członkowie Zarządu, a zwłaszcza przewodniczący Ks. Drucki-Lubecki, dokładnie zdawali sobie sprawę, że chcąc, by praca była istotnie owocną, instytucja przy całym swoim społecznym charakterze winna posiadać wszystkie zalety organizacji handlowej, a więc sprężystość, szybkość i pewność działania, oraz potrzebną swobodę ruchu. Tych cech nie nadawał C. B. Z. dotychczasowy projekt; stwarzał on bowiem w gruncie rzeczy tylko agenturę handlową, która względem Komitetów Ratunkowych miała pełnić obowiązki biura informacyjno-doradczo-komisowego, mającego za zadanie: powiadamianie Komitetów o stanie rynku, o źródłach zakupów, sposobie finansowania tychże, i wreszcie czyniącego „wspólne zakupy za każdorazowym piśmiennym poleceniem Komitetu“.

Określona w ten sposób, uwarunkowana i uzależniona działalność Centralnego Biura Zakupów nie dawała gwarancji, że praca tej instytucji będzie na tyle intensywną, jak tego wymagały potrzeby chwili,—że niejedne z konjunktur rynkowych, którym winny towarzyszyć szybka decyzja i działanie, będą z pożytkiem dla sprawy aprowizacji wykorzystane. Poza tym było rzeczą jasną, iż samą budowę należy oprzeć zasadniczo na innych fundamentach, niż brane dotąd pod uwagę Komitety Ratunkowe, które, jako instytucje o charakterze czasowym, przy swej akcji filantropijnej nie mogły być podstawą i wyrazem organizacji handlowej.

Względy powyższe wskazywały, że dla dobra sprawy należy sięgnąć po inną formę organizacji, któraby, usuwając wymienione braki, dawała zarazem możliwość pozyskania dla instytucji trwałych podwalin, zapewniających jej dalszy i prawidłowy rozwój. Tym potrzebom czyniła zadość tylko kooperatywa samodzielna, zbudowana w szerokim stylu i ujęta w formę prawną towarzystwa akcyjnego. To też na następnym zjeździe przedstawiciele powiatów okupacji austrijackiej, w dn. 20/V 1916 r. w Lublinie, prezes Głównego Komitetu Ratunkowego Juljusz hr. Tarnowski zawiadamia zebranych, że Główny Komitet Ratunkowy rozpatrzył i zaakceptował złożony przez Ks. Druckiego-Lubeckiego projekt utworzenia Centrali, jako towarzystwa akcyjnego.

Zgromadzeni projekt powyższy po rozpatrzeniu przyjmują i ustalają zasadę, że akcjonariuszami Towarzystwa mogą być wyłącznie instytucje społeczne i społeczno-handlowe, będące jednostkami prawnymi. Kapitał akcyjny określono na sumę Kor. 50.000—w 250 akcjach po 200 koron każda.

Ks. Drucki-Lubecki objaśnia uczestników zjazdu, że dla mającej powstać w ten sposób instytucji zapewnił już potrzebne kredyty bankowe oraz poparcie ze strony władz wiedeńskich.

Sprawa posuwa się teraz naprzód w szybkim tempie. Osobista praca Ks. Druckiego-Lubeckiego, jego zabiegi i wpływy sprawiają, że instytucja otrzymuje w krótkim czasie te realne podstawy, na których wsparta obecnie Polska Centrala Handlowa jest w stanie pełnić swe trudne obywatelskie posłannictwo. Dnia 6 czerwca 1916 r. w Lublinie zostaje podpisany rejentalny akt założenia Towarzystwa Akcyjnego „Polska Centrala Handlowa“. W akcie tym założyciele instytucji upoważniają Pp: Ks. Aleksandra Druckiego-Lubeckiego, Jana Gombrowicza i Stanisława Mikułowskiego-Pomorskiego do ostatecznego zawarcia umowy z bankami w sprawie kredytu, oraz do traktowania z Austrijacko-Węgierskim Komitetem Pomocy dla obszarów Królestwa okupowanych przez c. i k. armje w sprawie funduszu gwarancyjnego. Banki Krajowy i Przemysłowy dla Królestwa Galicji Lodomerji z Wielkim Księstwem Krakowskim, Peszteński Krajowy Związek Kas Oszczędnościowych oraz, stojący na czele konsorcjum, Bank Dolno - Austrijackiego Towarzystwa Eskontowego podpisują z przedstawicielami Polskiej Centrali Handlowej układ, mocą którego instytucja otrzymuje Kor. 10.000.000 kredytu pod gwarancją obu rządów monarchji austrijacko-węgierskiej i przy materialnym i moralnym poparciu ze strony Austrijacko-węgierskiego Komitetu Pomocy.

Powstała w tych warunkach P. C. H. przystępuje niezwłocznie do rozpoczęcia swej działalności i zorganizowania biur, które otworzono w Radomiu, jako mieście posiadającym dogodną komunikację i położonym w centrum okupacji austrijacko-węgierskiej. Dalsze prace organizacyjne objęły założenie dwóch ekspozytur P. C. H. w Wiedniu i Lublinie, a na-

dewszystko otworzenie filji w poszczególnych powiatach okupacji. Organizacje filjalne, których zadaniem jest dalszy podział i ostateczna sprzedaż sprowadzanych przez Polską Centralę Handlową towarów, oparto w niektórych powiatach na Działach Handlowych Komitetów Ratunkowych, w innych na syndykatach rolniczych lub też większych stowarzyszeniach współdzielczych.

Zebranie założycielskie P. C. H., odbyte w dn. 6/VI 1916 r., wybrało Radę Nadzorczą Towarzystwa w osobach: Pp. Aleksandra Ks. Druckiego-Lubeckiego, Mieczysława Bodyszyńskiego, Jana Gombrowicza, Seweryna Horodyskiego, Edwarda Kosińskiego, Stanisława Mikułowskiego-Pomorskiego, Antoniego Minkiewicza, Tadeusza Popowskiego, Władysława Prusaka, Witolda hr. Sagajło i Juljusza Zdanowskiego.

Z ramienia Komitetu Austrijacko-Węgierskiej Pomocy delegowani zostali i przystąpili do Rady Nadzorczej P. C. H. w charakterze członków Pp. Ks. Andrzej Lubomirski i prof. Alfred Halban.

Zebranie założycielskie wybrało również Komisję Rewizyjną złożoną z Pp. Kazimierza Fudakowskiego, Kazimierza Goebła, Tadeusza Rojowskiego, Stanisława Śliwińskiego i Michała Szymanowskiego, oraz upoważniło Radę Nadzorczą do utworzenia Zarządu i mianowania Dyrektora P. C. H. W skład Zarządu weszli wówczas Pp. Jan Gombrowicz, Ludwik Gorządowski, Stanisław Mikułowski-Pomorski i Władysław Prusak, a obowiązki Dyrektora Zarządzającego powierzono p. Janowi Gombrowiczowi. W końcu listopada 1916 roku p. Gombrowicz opuszcza zajmowane stanowisko, na które Rada Nadzorcza zaprasza w charakterze zastępcy p. Aleksandra Lessla, zaś z dn. 1 marca 1917 r. stanowisko Dyrektora Zarządzającego P. C. H. obejmuje p. Konrad Czerwiński.

W składzie osobistym Rady Nadzorczej P. C. H. zachodzą poważniejsze zmiany, gdy w dniu 21 maja 1917 r. na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszów dotychczasowy Prezes Rady Ks. Aleksander Drucki-Lubecki zawiadamia zebranych o swej rezygnacji i zdecydowanym zamiarze ustąpienia z Rady Towarzystwa. Akcjonariusze podnosząc zasługi położone przez Księcia około zorganizowania Polskiej Centrali Handlowej, wyrazili temuż w gorących słowach podziękowanie za poniesione trudy i ofiarną pracę dla dobra instytucji, a następnie przystąpili do wyboru nowego kompletu Rady Nadzorczej.

Władze Towarzystwa stanowią obecnie:

Rada Nadzorcza.

Prezes: P. Andrzej Książę Lubomirski, Członek Izby Panów, poseł do parlamentu.

Vice-Prezes: P. Aleksander margr. Wielopolski, właściciel dóbr Chrobrze.

„ „ „ Juljusz Zdanowski, Prezes Krajowej Rady Gospodarczej w Lublinie.

Członkowie Rady: P. Tadeusz Bielski, Adwokat przysięgły, przedstawiciel Głównego Komitetu Ratunkowego.

„ Mieczysław Boduszyński, Dyrektor Zarządzający Polskiego Związku Handlowego w Chełmie.

„ Gustaw Bukowiński, Prezydent m. Kielec.

„ Konrad Czerwiński, Dyrektor Zarządzający Polskiej Centrali Handlowej.

„ Stefan Drojecki, Dyrektor Zrzeszenia Właścicieli lasów w Lublinie.

„ inż. Ludwik Gorazdowski, Dyrektor Zakładów Starachowickich.

„ Prof. Alfred Halban, przedstawiciel Austr.-Węgier. Komitetu Pomocy, Poseł do parlamentu.

„ inż. Antoni Minkiewicz, Prezes Komitetu Ratunkowego pow. Olkuskiego.

„ Stanisław Mikułowski-Pomorski, Dyrektor Zarządzający Spółki Rolnej Radomskiej.

„ inż. Tadeusz Popowski, Dyrektor Związku Stowarzyszeń Spożywczych pow. Opoczyńskiego.

„ Władysław Pruszek, Prezes Spółki Rolnej Radomskiej.

Z a r z ą d.

P. Tadeusz Bielski.

„ Ludwik Gorazdowski.

„ Stanisław Mikułowski-Pomorski.

„ Konrad Czerwiński, Dyrektor Zarządzający P. C. H.

D y r e k c j a.

P. Konrad Czerwiński, Dyrektor Zarządzający.

„ inż. Teodor Jakobsen, Dyrektor Biura Zakupów.

„ Stanisław Karwowski, Dyrektor Biura Sprzedaży.

„ Dr. Leon Tochtermann, Dyrektor Ekspozytury Lubelskiej.

Komisja Rewizyjna.

P. Zygmunt hr. Broel-Plater.

„ K. Goebel, Dyrektor Zarządzający Syndykatu Rolniczego w Piotrkowie.

P. Kazimierz Fudakowski, Przewodniczący Wydziału Kredytowego Głównego Komitetu Ratunkowego.

„ Stanisław Śliwiński, Dyrektor Zarządzający Syndykatu Lubelskiego.

„ Tadeusz Rojowski, Przewodniczący Wydziału Budowlanego Głównego Komitetu Ratunkowego.

Do prowadzenia kontroli nad czynnościami Polskiej Centrali Handlowej delegowani zostali z ramienia c. i k. Władz okupacyjnych Komisarze rządowi:

pp. Dr. Tadeusz Smoluchowski.

Kapitan F. Tischer.

Organizacja wewnętrzna P. C. H.

Biuro Zakupów:

Na czele Biura Zakupów stoi p. Dyrektor inż. Teodor Jakobsen. Wydział ten złożony jest z trzech sekcji:

1) technicznej, prowadzonej przez p. Władysława Szulca,

2) spożywczej, prowadzonej przez p. Tomasza Grzesiaka,

3) odzieży, referentami której są: p. Aleksander Michalski dział towarów łokciowych i p. Feliks Wilczyński dział obuwia i skór.

Pozatem kierownikiem technicznym działu skór jest p. Wiktor Brinckenhoff.

Biuro Sprzedaży:

Na czele Biura Sprzedaży stoi Dyrektor p. Stanisław Karwowski, w którego rękach spoczywa ogólne kierownictwo spraw połączonych ze sprzedażą towarów, kalkulacją, ekspedycją i podziałem.

Biuro rozdziału i sprzedaży złożone jest z działów: korespondencji, kalkulacji, rozdziału i ekspedycji.

Sekretarjat.

Sekretarjat, na czele którego stoi p. Tadeusz Meyerhold, załatwia korespondencję Biura Zakupów, opracowuje memorjały i protokoły, zajmuje się wydawnictwem biuletynów i sprawozdań, prowadzi dział reklamowy i kontrolę akcjonariuszów.

Buchalterja.

Buchalterja, kalkulacja oraz wszelkie czynności kasowe prowadzone są przez p. Bronisława Borowskiego.

E k s p o z y t u r y.

Polska Centrala Handlowa posiada dwie Ekspozytury: Lubelską, pozostającą pod kierownictwem p. Dyrektora Dr. Leona Tochtermanna, i Wiedeńską prowadzoną przez p. Dyrektora Romana Kunkla.

Ogółem biura Polskiej Centrali Handlowej zatrudniają w obecnej chwili około 70 osób.

Filje powiatowe Polskiej Centrali Handlowej.

Pow. Buski (Stopnicki).	Centralna Sekcja Apropowizacyjna w Busku.
Pow. Biłgorajski.	Hurtownia Komitetu Ratunkowego w Biłgoraju.
Pow. Chełmski.	Polski Związek Handlowy na pow. Chełmski w Chełmie.
Pow. Dąbrowski.	Powiatowy Komitet Ratunkowy w Dąbrowie Polskiej.
Pow. Hrubieszowski.	Stowarzyszenie Spożywcze „W Jedności Siła“ w Hrubieszowie.
Pow. Janowski.	Filja Lubelskiego Towarzystwa Rolniczego w Janowie.
Pow. Jędrzejowski.	Dział Handlowy przy Komitecie Ratunkowym pow. Jędrzejowskiego w Jędrzejowie.
Pow. Kielecki.	Sekcja Handlowa Komitetu Ratunkowego m. Kielc w Kielcach.
Pow. Kozienicki.	Stowarzyszenie Spożywcze „Oszczędność“ w Kozienicach.
Pow. Konecki.	Stowarzyszenie Spożywcze w Końskich. Związek Stowarzyszeń Spożyców w Stąporkowie. Zjednoczenie Apropowizacyjne Komitetów Obywatelskich w Fałkowie.
Pow. Krasnostawski.	Komitet Ratunkowy Obwodowy w Krasnymstawie.
Pow. Lubartowski.	C. Nawracki i S-ka w Lubartowie.
Pow. Lubelski.	Wydział Apropowizacyjny przy Magistracie m. Lublina w Lublinie. Oddział Handlowy przy Lubelskiem Towarzystwie Rolniczem w Lublinie.
Pow. Miechowski.	Spółka Handlowa Komitetu Ratunkowego w Miechowie.
Pow. Noworadomski.	Filja Piotrkowskiego Stowarzyszenia Rolniczo-Handlowego w Noworadomsku.
Pow. Opoczyński.	Związek Stowarzyszeń Spożywczych powiatu Opoczyńskiego w Opocznie.
Pow. Opatowski.	Spółka Rolna Radomska Agentura w Ostrowcu.
Pow. Olkuski.	Dział Handlowy Komitetu Ratunkowego pow. Olkuskiego w Olkusz.

Pow. Piotrkowski.	Piotrkowskie Stowarzyszenie Rolniczo-Handlowe w Piotrkowie.
Pow. Pińczowski.	Komitet Gospodarczo-Zapomogowy pow. Pińczowski w Pińczowie.
Pow. Puławski.	Filja Lubelskiego Towarzystwa Rolniczego w Puławach.
Pow. Radomski.	Sekcja Żywnościowa przy Magistracie m. Radomia w Radomiu. Spółka Rolna Radomska w Radomiu.
Pow. Sandomierski.	Stowarzyszenie Spożywcze „Bratnia Pomoc“ w Sandomierzu.
Pow. Tomaszowski.	Towarzystwo Udziałowe Hurtownia Tomaszowska w Tomaszowie.
Pow. Wierzbicki (Hżecki).	Związek Stowarzyszeń Spożywczych pow. Hżeckiego w Wierzbniku.
Pow. Włoszczowski.	Filja własna we Włoszczowej.
Pow. Zamojski.	Komitet Obwodowy Ratunkowy w Zamościu.

Kapitał akcyjny Polskiej Centrali Handlowej i jej akcjonariusze.

Polska Centrala Handlowa w chwili założenia posiadała Kor. 50.000.— kapitału zakładowego, wpłaconego w 250 akcjach po Kor. 200.— każda. Suma powyższa była jednym z koniecznych wymagań, warunkujących rozpoczęcie pracy i została pokryta w całości w dn. 6 czerwca 1916 r.; nie mogła wszakże ona stanowić wyłącznej i ostatecznej podstawy dla instytucji, której interesy ulegały stale wzrastającemu rozwojowi. Aby więc fundament operacyjny był silniejszy i bardziej rozgałęziony, a nadewszystko aby działalność P. C. H. opierała się w większym stopniu na kapitałach krajowych, Zarząd Towarzystwa, zgodnie z wnioskiem Rady Nadzorczej i uchwałą Ogólnego Zebrania Akcjonariuszów, postanowił kapitał zakładowy powiększyć do wysokości Kor. 1.000.000.— drogą emisji 5.000 akcji po 200 koron każda w czterech serjach.

Zapisy na pierwszą serję Polska Centrala Handlowa rozpoczęła przyjmować w końcu okresu sprawozdawczego, a mianowicie w miesiącu październiku 1917 r. Zgłoszenia nadsyłane są przez instytucje ogólnej użyteczności, jako też stowarzyszenia handlowe i społeczne, gdyż tylko takie w myśl art. 6 Statutu Polskiej Centrali Handlowej mogą wchodzić w skład jej akcjonariuszów.

Ta sama zasada była również przestrzegana przy gromadzeniu pierwotnego kapitału zakładowego w sumie Kor. 50.000.—, który też został wpłacany przez następujące instytucje

1. Hurtownia Współdzielcza w Biłgoraju, Biłgoraj.
2. Stowarzyszenie Spożywcze „Przyszłość“ w Borkowicach, Borkowice.
3. „ „ „Oszczędność“ w Brodach, Brody.
4. Centralna Sekcja Apropowizacyjna w Busku, Busk.
5. Komitet Żywnościowy w Dąbrowie Górniczej, Dąbrowa Górnicza.
6. Stowarzyszenie Spożywcze w Dubience, Dubienka.
7. „ „ „Zagłoba“, Głowaczew.
8. „ „ „Praca“, w Gniewoszewie.
9. „ „ „W jedności Siła“, Hrubieszów.
10. „ „ „Nasz Sklep“, Iłża.
11. „ „ „Nasz Sklep“, Jedlnia.
12. Ziemiańska Spółka Handlowa w Jędrzejowie, Jędrzejów.
13. Stowarzyszenie Spożywcze „Pomoc“ Kamienna, Skarżysko.
14. Kieleckie Towarzystwo Rolnicze, Kielce.
15. Wydział Apropowizacyjny Komitetu Ratunkowego m. Kielc, Kielce.
16. Stowarzyszenie Spożywcze przy Cukrowni „Klemensów“, w Klemensowie.
17. Stowarzyszenie Spożywcze, w Klimontowie.
18. Stowarzyszenie Spożywcze w Końskich, Końskie.
19. Stowarzyszenie Współdzielcze „Bratnia Pomoc“, w Koprzywnicy.
20. Stowarzyszenie Spożywcze „Oszczędność“, w Kozienicach.
21. Oddział Handlowy Lubelskiego Towarzystwa Rolniczego, Lublin.
22. Wydział Apropowizacyjny Magistratu m. Lublina, Lublin.
23. Stowarzyszenie Spożywcze „Spójna“, w Magnuszewie.
24. Miechowska Spółka Handlowa, w Miechowie.
25. Stowarzyszenie Spożywcze „Bratnia Pomoc“, w Niekłaniu.
26. Dział Handlowy Komitetu Ratunkowego pow. Olkuskiego, w Olkuszu.
27. Stowarzyszenie Spożywcze w Opatowie, Opatów.
28. Związek Stowarzyszenia Spożywczego, w Opcznie.
29. Stowarzyszenie Spożywcze w Ostrowcu, Ostrowiec.
30. II Towarzystwo Pożyczkowo-Oszczędnościowe „Wzajemna Pomoc“, w Ostrowcu.
31. Stowarzyszenie Spożywcze „Zgoda“, Pawłów.
32. Komitet Gospodarczo-Zapomogowy pow. Pińczowskiego, Pińczów.
33. Sekcja Żywnościowa m. Radomia, Radom.
34. Spółka Rolna Radomska, Radom.
35. Spółka Rolna w Rudzie-Malenięckiej, Ruda-Malenięcka.

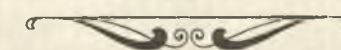
36. Stowarzyszenie Spożywcze „Zgoda“, w Rzuconie.
37. „ „ „Bratnia Pomoc“, Sandomierz.
38. Stąporkowskie Stowarzyszenie Spożywcze „Pożytek“, Stąporków.
39. Sklep Obywatelski w Szydłowcu, Szydłowiec.
40. Stowarzyszenie Spożywcze „Jedność“, w Wąchocku.
41. „ „ „Woźuczyn“, w Woźuczynie.
42. Zamojskie Udziałowe Stowarzyszenie Spożywcze w Zamościu, Zamość.
43. Stowarzyszenie Spożywcze w Zwierzyńcu, Zwierzyniec.
44. Towarzystwo Udziałowe „Hurtownia Tomaszowska“, Tomaszów.

Działalność

Polskiej Centrali Handlowej

II.

**Działalność
Polskiej Centrali Handlowej.**

Przystępując do bliższego poznania rezultatów pracy Polskiej Centrali Handlowej w pierwszym okresie jej istnienia, należy przede wszystkim zwrócić uwagę na te czynniki, które w stopniu mniejszym lub większym wpływały na ogólny bieg spraw i bądź sprzyjały działalności instytucji, albo też były przeszkodami w jej obrotach.

Do czynników o charakterze dodatnim zaliczamy: prawo do 50%-ego ogólnego kontyngentu wwozowego z monarchji austro-węgierskiej, wyłączny przywilej do całkowitego wwozu z krajów neutralnych, monopol oddający w ręce Centrali wyłączny handel skórami w okupacji, pewne prerogatywy w dziedzinie handlu towarami włóknistymi i wreszcie przywilej transportowy.

Grupę przeszkód stanowią: przepisy normujące wwóz towarów do okupacji i ogólne trudności komunikacyjne, ograniczenia międzypowiatowe, obowiązujący przy podziale towarów klucz urzędowy, tudzież sprawa waluty.

Rozpatrzmy każdą z tych grup oddzielnie.

Polskiej Centrali Handlowej, w chwili jej powstawania, przekazał Główny Komitet Ratunkowy uzyskany od c. i k. Władz okupacyjnych przywilej, na mocy którego połowa wszelkich kontyngentów przeznaczanych na wwóz z monarchji do Królestwa była oddawana do dyspozycji Komitetów Ratunkowych. Przywilej powyższy przysługiwał Komitetom Ratunkowym w formie niezalegalizowanej i dopiero Polskiej Centrali Handlowej udało się otrzymać potrzebne zatwierdzenie (Rozporządzenie Naczelnej Komendy c. i k. Armji L. 36423/P).

Również na początku swej działalności, bo jeszcze w miesiącu lipcu 1916 roku, uzyskała Polska Centrala Handlowa przywilej wyłącznego odbioru towarów, wwożonych do Okupacji z krajów neutralnych i nabywanych bądź wprost przez agentów Polskiej Centrali Handlowej lub też za pośrednictwem tych Central wiedeńskich, które posiadają prawo czynienia zakupów poza granicami monarchji.

Jak długo można było otrzymywać towary z państw neutralnych, przez taki przeciąg czasu Polska Centrala Handlowa, dzięki posiadanemu przywilejowi, mogła być zaopatrywać

ludność kraju w szereg artykułów nieobciążonych lichwą towarową, która zwłaszcza przy towarach kolonialnych była stosowaną i krzewiła się od dawna w zakresie bardzo szerokim.

Pragnąc uchronić znajdujące się w kraju zapasy skór od przejścia w niepowołane ręce, jak również ograniczyć potajemny handel skórami i dostarczyć przetwórcy niezbędnego materiału po cenach najniższych, P. C. H. zawarła z Centralą Surowców przy c. i k. Wojskowym Jeneralnym Gubernatorstwie w Lublinie umowę, mocą której przyznany jej został monopol, zapewniający wyłączność zakupu skór w większych ilościach w kraju i poza krajem z prawem odstępowania tychże wytwórcom i bezpośrednim konsumentom z pominięciem odprzedawców.

Swoje wpływy w tej dziedzinie handlu P. C. H. rozpostarła tem chętniej, że wyzysk praktykowany przy sprzedaży artykułu ogólnej użyteczności, jakim jest skóra, domagał się energicznego przeciwdziałania w interesie szerokich mas spożywców.

Tak samo również udało się Polskiej Centrali Handlowej uzyskać przywilej pierwszeństwa przy zakupach towarów włóknistych bądź zarekwirowanych przez c. i k. Władze, a nieodpowiednich do użytku dla wojska, bądź też świeżo sprowadzonych na teren okupacji austro-węgierskiej.

Znakomicie podnoszącym sprawność działania i wydajność pracy naszej instytucji jest przywilej transportowy, dzięki któremu Polska Centrala Handlowa ma możność swobodnego przesyłania towarów kolejami do poszczególnych swoich filji. Ze względu na istniejący zakaz przewozu kolejami towarów, należących do kupców prywatnych oraz z powodu trudności, z jakimi jest związane każdorazowo wyjednywanie potrzebnych na ten cel pozwoleń, przywilej powyższy nabiera szczególnego znaczenia, zwłaszcza że i forma w jakiej on przysługuje Polskiej Centrali Handlowej niezmiernie upraszcza wszelkie manipulacje, obowiązujące przy ekspedycji towarów: Polska Centrala Handlowa ma prawo zaopatrywania frachtów we własny stempel firmowy, co zastępuje pozwolenie na wywóz do poszczególnych powiatów i nadaje przywilej swobodnego transportu towarowego w granicach okupacji.

Wyposażona w powyższe przywileje P. C. H. natrafia wszakże w swej działalności na liczne przeszkody, wpływające bezpośrednio z trudnych warunków stworzonych przez wojnę. Technika zarówno zakupu towarów, jako też transportu ładunków różni się obecnie zasadniczo od metod przyjętych pod tym względem w czasach normalnych i uwarunkowana jest całym szeregiem przepisów tudzież ustawicznie zmienianych rozporządzeń i ograniczeń. To też import jakiegokolwiek partji towarów, sprowadzanych przez P. C. H. z poza granic Królestwa nastąpić może jedynie po przedwstępnym przejściu transakcji kupna przez 3 fazy obowiązujących w tej mierze przepisów, a mianowicie:

1) po uchwaleniu przez władze ministerjalne w Wiedniu odnośnego kontyngentu wwozowego,

2) na mocy komunikatu, zawiadamiającego Polską Centralę Handlową o uchwaleniu tegoż kontyngentu,

3) na podstawie wydanego przez Centralę Obrotu Towarowego w Lublinie certyfikatu wwozowego, opartego na uchwalonym przez Ministerjum kontyngencie.

Do transakcji zakupu przystąpić można dopiero po otrzymaniu certyfikatu, t. j. świadectwa zezwalającego na wwóz danego towaru do Królestwa i zawierającego wymienioną ilość tegoż, źródło zakupu i termin, w jakim najpóźniej dostawa odbyć się może.

Zdarza się jednakowoż nieraz, że uzyskane certyfikaty nie dają się wykorzystać:

a) dla niemożności dokonania zakupu w granicach przepisanej terminu,

b) z powodu nieprzewidzianych z góry, a stosowanych często ograniczeń w ruchu ładunków prywatnych na kolejach i wynikłej stąd ekspiracji terminu certyfikatu, który w myśl obowiązujących przepisów nie może być przedłużanym,

c) skutkiem nieoczekiwanej redukcji uprzednio przyznanego kontyngentu, lub też całkowitego skreślenia tegoż w trakcie poszukiwania źródeł zakupu.

Dużą przeszkodą dla akcji aprowizacyjnej Polskiej Centrali Handlowej są przepisy ograniczające obrót towarowy pomiędzy poszczególnymi powiatami okupacji. Rozporządzeniem c. i k. Władz okupowany przez wojska austr.-węg. obszar Królestwa Polskiego, dotąd gospodarczo jednolity, został rozczłonkowany na 27 samodzielnych, wzajemnie od siebie niezależnych i ekonomicznie zamkniętych w sobie jednostek administracyjnych, zwanych początkowo komendami obwodowymi, dziś powiatowemi.

W myśl owego rozczłonkowania, każdy poszczególny powiat odgradzony jest szeregiem przepisów, ograniczeń, uniemożliwiających dowolną wymianę towarów, a w następstwie wywołujących to niepożądane zjawisko, że, gdy w jednej okolicy okazują się w pewnych produktach nadwyżki — w innych są niedobory.

Podobne rezultaty, sprzeciwiające się racjonalnemu podziałowi posiadanych przez Polską Centralę Handlową kontyngentowych towarów, sprowadza również obowiązujący Centralę urzędowy klucz podziałkowy.

Według tego klucza, z ogólnej ilości towarów zostaje wydzielony co pewien czas dla każdego z powiatów okupacji odpowiedni kontyngent, określany procentowo w sposób następujący:

Piotrków	6.19%	Końskie	3.60%
Noworadomsk	5.99%	Opoczno	2.88%
Kielce	4.92%	Kozienice	2.88%
Olkusz	3.69%	Sandomierz	2.88%
Miechów	3.69%	Opatów	3.60%
Dąbrowa	4.92%	Wierzbnik	2.88%
Busk	3.40%	Jędrzejów	2.58%
Pińczów	3.28%	Hrubieszów	1.53%
Włoszczowa	2.34%	Lublin	8.84%
Tomaszów	1.62%	Janów	3.90%
Biłgoraj	1.98%	Puławy	3.12%
Kowel	2.16%	Krasnystaw	2.60%
Włodzimierz	1.53%	Lubartów	2.08%
Zamość	3.38%	Chełm	2.08%
Radom	5.28%		

W praktyce stosowanie powyższego klucza nie zawsze okazało się dogodnym, a nade wszystko słusznym. System podziału towarów na podstawie oficjalnego klucza podziałkowego powoduje, że w niektórych powiatach towary leżą po kilka miesięcy bez ruchu, gdy tymczasem te same towary w innych okolicach kraju rozchodzą się bardzo szybko, wskutek czego daje się tam nawet zauważyć chroniczny ich brak.

Opierając się więc na własnej obserwacji, jako też na wynikach całego szeregu przeprowadzonych w tym względzie ankiet, Polska Centrala Handlowa doszła do wniosku, że należałoby:

1) pozostawić poszczególnym powiatom c. i k. Okupacji możliwie szeroką swobodę we wzajemnej wymianie artykułów żywnościowych i pierwszej potrzeby, o ile w jednej miejscowości kraju konstantowany jest nadmiar, w drugiej zaś brak rzeczonych artykułów,

2) przy aprowidowaniu ludności każdego powiatu brać pod uwagę następujące podstawowe czynniki:

a) stosunek cyfrowy ludności rolniczej, fabrycznej i miejskiej do ogółu ludności w powiecie,

b) wydajność gleby (w powiatach wyłącznie rolniczych), jak również stosunek procentowy ludności bezrolnej i małorolnej.

Praktycznie zaś pozostawić rozstrzygnięcie kwestji rozdziału potrzebnych dla powiatu artykułów opinii kierownika filji, który najlepiej z doświadczenia ustalić ją może.

Podział dotychczasowy może być i nadal stosowanym jedynie odnośnie tych artykułów — zwłaszcza żywnościowych — których ilość rozporządzalna nie dosięga w znacznym stopniu istotnego zapotrzebowania.

Pragnąc osiągnąć pożądane zmiany zarówno w dziedzinie istniejących ograniczeń międzypowiatowych, jako też w sprawie obowiązującego nas klucza podziałkowego, Polska Centrala Handlowa w myśl wyłuszczonej przesłanek przedsiębrała u c. i k. Władz odpowiednie kroki, nie uwieńczone wszakże dotąd pomyślnym rezultatem. A nie trzeba dodawać, że zmiany te miałyby znaczenie zasadnicze, gdyż rozsprzedaż towarów, nieoparta na dotychczasowym systemie podziałkowym, lecz na zasadzie rzeczywistych zapotrzebowań poszczególnych powiatów c. i k. okupacji, stworzyłaby zdrowe i jedynie wskazane podstawy normalnego handlu, skutkiem czego uwolniłaby P. C. H. od konieczności magazynowania niepotrzebnych ilości towarów w składach powiatowych, a jednocześnie dałaby tej instytucji możliwość zwiększenia conajmniej w dwójnasób swych obrotów.

Na rezultaty działalności P. C. H. nie pozostaje również bez wpływu i sprawa waluty. Szerokie masy ludności miejskiej, a zwłaszcza wiejskiej rozporządzając głównie monetą rosyjską, w tej walucie przeważnie regulują swe należności za towary nabywane w filjach P. C. H. Powyższa okoliczność powoduje, że podorganizacje nasze gromadzą w swych kasach większe ilości rubli, których jednak P. C. H. prowadząc obroty wyłącznie w koronach przy ostatecznych rozrachunkach przyjmować nie może.

Stwarza to więc specjalne trudności przy sprzedaży towarów pochodzących ze składów Polskiej Centrali Handlowej i odbija się w sposób oczywisty na ogólnym biegu jej prac.

ZAKUP I SPRZEDAŻ.

Zakup. Polska Centrala Handlowa założona w celu aprowidowania ludności przede wszystkim w artykuły spożywcze, które otrzymywała w pierwszych początkach swego istnienia z monarchji i krajów neutralnych—wkrótce stanęła wobec zupełnej niemożności spełnienia swej głównej roli i zmuszoną została do zboczenia z wytkniętej drogi, zajmując się zakupem i sprzedażą całego szeregu innych artykułów.

Do odstąpienia od pierwotnej myśli zmusił Centralę fakt nieotrzymywania z monarchji, ani też z krajów neutralnych tych ilości artykułów spożywczych, na które liczone w okresie organizowania instytucji.

Wobec coraz większych trudności piętrzących się przy zakupie towarów w monarchji — Centrala zmuszoną została do zwrócenia uwagi na artykuły krajowe, w których też osiągnięto poważne obroty.

Tablica graficzna № 3 ilustruje stale zmniejszający się zakup towarów sprowadzonych z poza granic Królestwa i wzrastający zakup towarów w kraju.

Sprzedaż. Sprzedaż detaliczną artykułów w powiatach Centrala—za wyjątkiem kilku własnych sklepów—powierzyła filjom, które otrzymywały je na warunkach komisowych.

Towary kontyngentowe, t. j. podlegające podziałce według klucza urzędowego, były sprzedawane wyłącznie przez filje, a do nich należą:

herbata	śledzie
kawa	świece
kakao	papa dachowa
sardynki	soda

Odbiorcą reszty towarów mogły być Komitety Ratunkowe, Zrzeszenia społeczne i handlowe oraz wytwórcy, poza tym konsumenci.

Wychodząc z założenia, że wszystkie powiaty okupacji winny być zaopatrywane równomiernie i w sposób taki, by została wykluczona wszelka możność faworyzowania jednych okolic Królestwa kosztem drugich, z dniem 1 października 1917 r. jedynym odbiorcą P. C. H. stały się jej filje.

Zaczęto dzielić wszystkie towary na zasadzie klucza urzędowego, stosowanego dotąd tylko przy sprzedaży towarów kontyngentowych.

Zasada ta—na pozór słuszna—w praktyce nie dała pożądaných rezultatów, a przeciwnie sprawiła Centrali wiele kłopotu z powodu małej zdolności finansowej filji, wypływającej z braku dostatecznych środków obrotowych, któreby odpowiadały swojemi rozmiarami tym wielkim zadaniom aprowizacyjnym, jakie spadły na barki naszych podorganizacji.

Ceny. Pomimo usilnych starań nie mogła P. C. H. wpłynąć na poważniejsze obniżenie cen na towary, co należy przypisać zbyt małej ilości sprzedanych artykułów w stosunku do ogólnego zapotrzebowania w kraju.

Jednakże możemy stwierdzić z zadowoleniem, że w pewnych wypadkach, gdzie Centrala rozporządzała znacznie większymi ilościami towarów, jak np.: obuwie, zapałki, świece i t. p. ceny Centrali wywierały bezsprzeczny wpływ na rynek i hamowały wzrost cen u prywatnych kupców.

Poza tem przestrzegano, by towary ze składów P. C. H. dochodziły do rąk konsumenta, według cen w niżej podanym cenniku:

Herbata	kg.	Kor.	32.—
Śledzie	beczka	„	540.—
Zapałki	pudełko	„	—12
Świece	kg.	„	7.—
Soda do prania	kg.	„	—90
Soda jadalna	„	„	1.15
Tektura smołowcowa	rolka	„	18.— do 20.—
Ałun	kg.	„	8.—
Asbest	„	„	15.75
Bibuła biurowa	„	„	4.50
Bielidło „Schicht'a“	„	„	5.—
Buksy do wozów	centnar	„	124.— do 130.—
Cement	beczka	„	43.—
Cykorja	paczka funt.	„	1.80
Esencja	kg.	„	42.—
Gwoździe drutowe	„	„	3.—
Hacele	tysiąc	„	124.—
Kawa mieszanka	„	„	8.—
Kosy	sztuka	„	4.50 do 5.—
Kostki rosółowe	1000 sztuk	„	55.—
Ług płynny	kg.	„	1.40
Marmolada owocowa	„	„	8.30
Mydło	„	„	18.50
Oleje mineralne	„	„	6.50 do 8.50
Olej cylindrowy	„	„	11.60
Papier kancelaryjny czysty	ryza	„	26.—
Papier linjowany	„	„	27.—
Papier w kratkę	„	„	28.—
Papier conto-courent	„	„	29.—
Papier pakowy	kg.	„	3.—
Pióra stalowe	pudełko	„	3.—
Smołowiec	pud	„	28.—
Sardynki	pudełko	„	3.—

Smola drzewna	kg.	Kor.	1.45
Smar do wozów	"	"	1.80
Sierpy	sztuka	"	1.24
Szczotki ryżowe do podłóg	sztuka	"	10.—
Szczotki ryżowe ręczne	"	"	5.50
Terpentyna oczyszczona	kg.	"	14.—
Terpentyna nieoczyszczona	"	"	7.50
Ufnale	tysiąc	"	12.20 do 14.40
Wapno chlorkowe	"	"	1.25
Zamki maskastowe	"	"	7.25
Zgrzebła	tuzin	"	33.50
Zeszyty szkolne	"	"	3.60

Ankiety Polska Centrala Handlowa stale interesowała się wahaniami cen, jakim podlegały artykuły spożywcze. Przy badaniu tych zjawisk, przeprowadzane były ankiety, z których materiał posłużył do zestawienia tablicy na str. 27.

Tablica cen targowych artykułów spożywczych
w poszczególnych powiatach c. i k. okupacji, zestawiona na podstawie ankiety zarządzonej przez Polską Centralę Handlową w miesiącu czerwcu 1917 r.

ARTYKUŁY	P O W I A T Y																				
	Dąbrowa	Olkusz	Miechów	Jędrzejów	Busk	Włoszczowa	Piotrków	Konskie	Kielce	Ostrowiec	Kozienice	Lublin	Lubartów	Sandomierz	Janów	Bilgoraj	Krasnystaw	Chelm	Zamość	Hrubieszów	
	C E N Y w K O R O N A C H Z A 1 F U N T																				
Wieprz. w ów.	4 40	3 —	4 —	2 90	3 —	4 —	3 50	2 80	4 40	—	2 20	—	3 —	2 40	1 90	3 —	2 40	—	—	—	—
Poledw. wieprz.	6 —	3 40	3 60	2 60	4 80	3 —	3 60	2 80	6 —	2 80	3 —	—	3 —	2 40	2 —	3 —	2 40	5 —	3 —	—	—
Ślonina	7 —	6 40	6 40	6 —	4 80	6 —	6 —	4 40	5 —	5 —	6 —	4 —	4 50	4 —	5 —	4 —	4 5	6 —	4 —	—	—
Sadło	7 20	6 —	6 —	5 —	4 80	7 20	6 —	4 40	5 60	—	5 20	—	4 50	3 60	5 —	—	4 80	—	4 —	—	—
Ślonina wędz.	7 20	—	6 —	—	5 —	—	—	—	5 20	—	5 —	—	5 —	6 —	—	5 —	—	—	—	—	—
Smalec	8 —	6 50	5 —	7 20	5 —	8 —	—	5 20	6 40	—	6 —	—	5 —	6 —	5 50	4 —	5 —	6 —	5 —	—	—
Kielbasa zwycz.	4 40	4 —	4 —	4 —	4 —	4 80	3 20	4 —	4 —	4 20	4 80	4 —	4 50	4 —	3 20	3 —	3 50	4 —	5 —	4 —	—
" krak.	4 80	4 80	4 80	4 —	4 80	—	5 —	4 —	4 80	—	5 60	—	5 —	4 —	3 30	4 —	—	5 50	5 —	—	—
Salceson	4 40	4 —	4 —	3 —	4 —	4 80	4 —	4 —	4 —	4 80	—	4 —	3 20	2 50	3 50	3 —	4 50	4 —	—	—	—
Szynka wędz.	6 —	5 20	4 80	6 —	4 80	—	4 80	4 —	5 60	4 80	5 —	—	5 —	4 —	6 —	4 —	—	—	—	5 —	—
" gotow.	8 —	6 —	9 60	7 —	5 —	6 —	6 —	4 80	6 —	—	6 40	—	4 50	4 80	6 —	4 —	6 —	—	6 —	—	—
Kasza jaglana	2 40	1 08	2 40	2 20	1 40	2 —	2 40	2 30	2 —	1 20	2 40	2 —	2 60	2 —	1 —	1 20	1 —	2 —	—	1 50	—
" jęczm.	2 40	1 12	2 —	1 60	1 20	1 40	1 60	2 40	2 20	1 60	2 —	2 40	1 60	60	1 20	80	2 —	—	1 20	1 20	—
" tatarszana.	2 —	—	—	—	—	—	—	2 80	2 —	3 —	2 —	2 60	2 —	2 80	1 60	2 —	2 —	—	1 80	2 —	—
Ser miękki	2 —	—	1 —	1 50	90	1 60	2 40	1 20	1 —	1 20	1 60	1 —	1 20	1 —	80	80	—	2 —	2 —	1 10	—
" twardy	—	—	1 20	2 —	—	—	3 —	—	1 20	—	2 40	1 40	1 80	1 20	—	—	90	—	—	—	—
Masło deserowe	7 50	—	9 60	6 —	—	—	8 —	—	5 —	4 80	6 —	6 —	5 —	4 80	4 40	—	4 50	—	5 20	8 —	—
" do potraw.	7 —	6 —	4 80	5 —	3 60	5 —	7 —	—	4 —	4 80	4 80	4 —	4 50	4 —	3 80	4 —	4 —	4 —	6 —	4 50	6 —
Jaja świeże sztuk.	40	24	20	20	22	20	28	28	12	16	28	18	22	20	20	30	16	16	32	24	24
Kminek	6 —	4 —	1 50	—	3 —	6 —	2 50	—	4 —	4 60	—	2 —	3 —	—	2 20	3 —	—	—	2 —	—	—
Oceł za kwartę	—	2 40	1 28	4 —	3 20	1 60	1 60	—	3 20	—	4 —	3 —	3 —	4 —	1 40	3 —	2 —	—	2 —	3 50	—
Miód	5 —	—	—	3 75	—	4 —	5 20	—	5 —	6 —	5 —	4 20	5 —	4 —	—	—	3 20	—	3 —	—	—
Kapusta kw.	45	40	40	—	—	60	—	60	45	—	60	—	—	—	—	—	—	—	—	12	70
Cebula	2 —	1 60	—	1 20	3 —	1 60	1 —	—	2 40	2 —	2 40	—	2 —	60	2 —	—	—	—	—	—	80
Czosnek	4 —	3 —	—	4 —	—	—	5 —	—	3 —	—	2 —	—	2 —	—	3 —	—	—	—	—	—	4 —
Śliwki susz.	2 —	1 20	2 —	2 —	2 40	2 40	3 —	—	1 50	2 40	2 20	2 3 —	2 —	1 60	—	2 —	—	—	—	—	2 —

ARTYKUŁY.

Artykuły stanowiące przedmiot handlu Polskiej Centrali Handlowej możemy podzielić na następujące kategorie:

1. Dział Spożywczy:
 - artykuły z krajów neutralnych,
 - „ z monarchji,
 - „ krajowe.
2. Dział ubraniowy:
 - skóry i obuwie,
 - materiały łokciowe i bielizna.
3. Opał i Światło.
4. Artykuły gospodarstwa domowego i codziennego użytku.
5. „ budowlane.
6. „ chemiczne.
7. „ żelazne.
8. Tłuszcze, smary.
9. Komisowe.
10. Różne.

Dział Spożywczy.

Dziedziną życia gospodarczego, gdzie wpływ toczącej się wojny zaznaczył się najjaśniej i najdotkliwiej, jest dział handlu artykułami spożywczymi, którego system uległ podstawym zmianom, a mianowicie: cały szereg tych artykułów został objęty monopolem, lub też sprzedaż ich została powierzona specjalnym do tego zorganizowanym urzędom.

Tak więc kawę, herbatę, kakao, Polska Centrala Handlowa mogła nabywać jedynie za pośrednictwem Centralnego T-wa Zakupów w Wiedniu, gdyż ta instytucja posiadała wyłączne prawo obrotu temi artykułami.

Co do pochodzenia swego, względnie miejsca zakupu, artykuły spożywcze dzielimy na krajowe, pochodzące z monarchji i państw neutralnych.

Z tych dwóch ostatnich źródeł P. C. H. otrzymała w początkach swego istnienia znaczne ilości artykułów spożywczych, z czasem jednakowoż dowóz zaczął się zmniejszać, aż wreszcie ustał zupełnie.

Nie mając możliwości nabycia artykułów spożywczych w monarchji, uwaga P. C. H. zwróconą została na artykuły spożywcze pochodzenia krajowego. W dziale tym osiągnięto obroty dość poważne.

W ciągu niespełna 16 miesięcznej działalności P. C. H. sprzedała art. spożywczych za Kor. 6.559.977.71, na co złożyły się następujące pozycje:

Artykuły spożywcze krajowe.

Cebula	Kor.	41,243.32
Cukierki	„	31,471.58
Cykorja	„	794,111.18
Groszek zielony	„	859.—
Kawa słodowa	„	309,768.48
Kasza	„	1,550.25
Kapusta	„	80,216.23
Marmolada	„	73,839.27
Mięso	„	31,240.85
Powidła	„	35,302.43
Śliwki suszone	„	62.64
Słonina	„	722,668.22
Soki owocowe	„	4,149.75
Soda jadalna	„	6,525.65
Włoszczyzna suszona	„	12,713.95
Herbatniki	„	135.—
	Kor.	2,145,857.90

Artykuły spożywcze z monarchji.

Cytryny	Kor.	37,854.—
Figi	„	239,575.90
Rodzynki	„	247,172.26
Wino owocowe	„	8,079.—
Zupy (kostki)	„	18,637.95
	Kor.	551,319.11

Do przeniesienia Kor. 2,697,177.01

Z przeniesienia . . . Kor. 2,697,177.01

Artykuły spożywcze z krajów neutralnych.

Czekolada	Kor.	19,199.20	
Herbata	„	1,000,164.93	
Kawa	„	837,392.85	
Kakao	„	236,069.80	
Migdały	„	32,520.98	
Mleko skondens.	„	35,328.85	
Pieprz	„	125,491.37	
Sardynki	„	197,485.52	
Ser	„	238,348.44	
Sledzie	„	897,726.94	
Ryby i makrele	„	243,071.82	Kor. 3,862,800.70
			<u>Kor. 6,559,977.71</u>

Dział Ubraniowy.

SKÓRY.

Tranzakcje zakupu, stosownie do treści obowiązującej nas umowy, mogą być dokonywane jedynie za pośrednictwem c. i k. Centrali Surowców, a mianowicie przy udziale 3 delegatów komisji zakupu skór.

Komisjom tym odpowiadają równoległe komisje P. C. H., które mają możliwość:

- 1) zakupu skóry od hurtownika z wolnej ręki, po cenie oznaczonej w posiadanej przez tegoż fakturze z doliczeniem 5% zysku dla sprzedawcy.
- 2) kupna wprost od producenta po cenach maksymalnych.
- 3) przejęcia skór pochodzących z konfiskaty po cenie o 15% niższej od cen maksymalnych.

W sprzedaży skór P. C. H. nie jest krepowana podziałką urzędową, ma więc wolną rękę przy racjonalnym rozdziale.

W celu uniknięcia nadużyć ze strony przetwórców, P. C. H. sprzedaje skóry jedynie po wypełnieniu przez nabywcę niżej podanego zobowiązania:

Zobowiązanie dla przetwórców.

Ja niżej podpisany _____, zamieszkały w _____ przy ulicy _____, prowadzę w _____ fabrykę-pracownię obuwia, i wobec tego, że Tow. Akc. Polska Centrala Handlowa w Radomiu przyznała mi prawo zakupywania różnych skór ze swych magazynów, zobowiązuję się niniejszym:

- 1) z wybranych i zakupionych w dniu dzisiejszym skór wykonać:
 - a) obuwia męskiego (kamasze) par.
 - b) „ „ (buty z cholewami) „
 - c) bucików damskich „
 - d) pantofelków damskich „
 - e) pantofli męskich „
 - f) bucików dziecięcych „
 - g) pantofelków dziecięcych „

i wyroby te sprzedawać nie drożej, niż po cenach następujących:

- a) po cenie Kor. _____, b) po cenie Kor. _____, c) po cenie Kor. _____,
- d) „ „ „ _____, e) „ „ „ _____, f) „ „ „ _____,
- g) „ „ „ _____, za jedną parę.

2) obuwie powyższe po jego wykończeniu przedstawić w mej pracowni Wydziałowi Skór Polskiej Centrali Handlowej dla zaopatrzenia tegoż stemplem i cyfrą delegowanego urzędnika tejsze Centrali, po czym zapisać obuwie, przy uwidocznieniu każdej pary oddzielnie, do specjalnej księgi składowej i w tejsze księdze pod odpowiednią rubryką wpisywać w obecności kupującego uzyskaną ze sprzedaży cenę, tudzież imię, nazwisko i adres kupującego.

Uwaga: Ceny nie mogą być wyższe od cen powyżej zadeklarowanych T-wu Akc. Polska Centrala Handlowa.

3) zakupione przezemnie skóry zużytkować jedynie na wyrób obuwia i w żadnym razie nie prowadzić handlu temi skórami.

4) książkę składową na każde zażądanie przedstawić dla skontrolowania osobom, upoważnionym do kontroli przez T. A. Polską Centralę Handlową.

5) w razie niezastosowania się do wyżej wyłuszczonej zobowiązań, dobrowolnie przezemnie przyjętych, tracę prawo do dalszego korzystania z zapasów skór Tow. Akc. Polska Centrala Handlowa i przyjmuję na siebie odpowiedzialność za samowolne podwyższanie cen przezemnie zadeklarowanych i zaakceptowanych przez T. A. Polska Centrala Handlowa.

.....dnia.....1917 r.

W czasie swej kilkunastomiesięcznej działalności Polska Centrala Handlowa sprzedała skór na sumę Kor. 5,145.272.95.

Na tym miejscu zaznaczyć również należy, że pomimo wysokich cen na skóry, jakość ich nie odpowiada zwyżce, co się tłumaczy wadliwą procedurą garbowania, wywołaną brakiem odpowiednich środków garbarskich.

OBUWIE.

Wskutek odczuwanego wielkiego braku obuwia, jak również wysokich cen tegoż, P. C. H. nabyła 12.750 par obuwia, pochodzącego ze Szwecji, oraz 1680 par z fabryk wiedeńskich za ogólną sumę Kor. 686.580.25.

Hości te napozór wielkie, zostały rozsprzedane w ciągu niespełna trzech miesięcy.

Wobec niemożności nabycia taniego obuwia poza granicami kraju, a widząc, że system wydawania skór szewcom na wyrób obuwia, pomimo dokonywanej kontroli, nie sprowadza pożądanego obniżenia cen, P. C. H. postanowiła zainicjować wyrób obuwia drogą zbiorowej pracy.

W lutym 1917 r. została podjęta przez P. C. H. myśl zorganizowania wielkiej kooperatywy wszystkich szewców w Radomiu. Z przykrością zauważyć należy, że do porozumienia nie doszło—tak, że myśl pierwotna upadła.

Dopiero w m. czerwcem 1917 r. została zawiązana Spółka Komandytowa pod firmą Radomska Wytwórnia Obuwia „Lech“, a w dwa miesiące później, druga spółka „Wiarus“. Spółki powyższe powstały w tym celu, aby ze skór dostarczanych przez P. C. H. wyrabiać obuwie dla tejże instytucji na ogólne potrzeby ludności austr.-węg. okupacji.

Do dnia 31 grudnia 1917 r. wytwórnice wyrobiły dla składów P. C. H. 8583 pary obuwia. Ogółem sprzedano obuwia szwedzkiego, wiedeńskiego i krajowego na sumę Kor. 1,479.718.89.

Ceny obuwia są kalkulowane przez P. C. H. w ten sposób, że zarobek Spółki na obuwiu wynosi 4%.

Sprzedaż detaliczna tego obuwia była dokonywana według następującego cennika:

CENNIK OBUWIA.

Obuwie męskie od № 26 do 31.		Ceny w Kor.
1. Kamasze na cieńszych podszwach	14 ctm. wysok.	111.—
2. „ na grubszych podszwach	14 „	123.—
3. „ sportowe	25 „	150.50
4. „ z wysokimi cholewkami	36 „	161.50
5. Buty z cholewami miękkimi	45 „	268.—
6. „ „ hamburskie przyszwyy	45 „	274.—

Obuwie damskie od № 34 do 41.		Ceny w Kor.
7. Buciki chromowe i gemzowe,	16 ctm. wysok.	107.50
8. „ „ „ z wyższymi cholewkami	21 „	111.—
9. „ „ „ z najwyższymi „	26 „	117.—
10. Półbuciki chromowe i gemzowe		101.50

Obuwie dzieciinne.		Ceny w Kor.
11. Buciki 14 ctm. wysok. od № 23 do 26		58.—
12. „ 15 „ od № 27 do 30		70.50
13. „ 16 „ od № 31 do 34		92.—
14. „ 17 „ od № 35 do 37		101.50

Obuwie dla włościan.		Ceny w Kor.
15. Buty męskie z cholewami		195.—
16. Trzewiki zwyczajne dla kobiet		110.—

Wysokie ceny na obuwiu wywołane są nietylko ogólną drożyzną skór i dodatków używanych przy wyrobie, lecz również w dużej mierze wygórowanymi płacami rzemieślników przeprowadzonymi przy współudziale Związku Robotniczego w Radomiu, który cennik dla pracowników szewców w dn. 12 października 1917 r. unormował jak następuje:

Męska pasowa	23 kor. 50 hal.
Damska „	23 „ 50 „
Męska szpilkowa	18 „ 50 „
Damska „	16 „ — „
Buty, cholewy szyte na maszynie, szpilkowe.	26 „ — „

Buty, cholewy szyte ręcznie, szpilkowe	38 kor. 50 hal.
„ cholewy szyte ręcznie, pasowe	42 „ — „
Wywrotki	16 „ — „
Średniaki damskie	10 „ 50 „
„ męskie	14 „ — „
Dziecinne	8 „ — „

Tak wygórowane żądania płac za robotę szewcką nie mogą być usprawiedliwione nawet panującą ogólną drożyzną; poddało to myśl Centrali do zastosowania początkowo chociaż by w niewielkiej mierze maszyn przy fabrykacji obuwia.

Przy prowadzonej w ten sposób produkcji zyskamy jeszcze jedno obniżenie cen stosunkowo niedrogiemu obuwia P. C. H., o ile naturalnie ceny skór będą utrzymane w granicach odpowiadających cenom dzisiejszym.

TOWARY ŁOKCIOWE I KONFEKCJA.

Dział ten pomimo swej stosunkowo krótkotrwałej bo półrocznej egzystencji rozwinął się rzec można imponująco, o czem najlepiej świadczą obroty osiągnięte w handlu temi artykułami.

Między innymi zakupiono:

guzików	Kor. 507,179.63
nici	„ 412,053.10
gotowego ubrania	„ 373,479.62
trykotaży	„ 45,656.76
rękawiczek	„ 40,025.00
bielizny	„ 582,659.51

Sprzedano ogółem za kor. 4,956,024.87.

Stosując się do umowy z Centralą Surowców towary łokciowe nabywać mogą przetwórcy, bezpośredni konsumenci, organizacje powiatowe P. C. H. oraz instytucje o charakterze społecznym, przyczym przetwórcy winni składać deklaracje, normujące warunki użycia nabytych materiałów, względnie dalszą ich odprzedaż.

a) Zobowiązanie dla przetwórców:

Ja niżej podpisany _____, właściciel pracowni krawieckiej, zamieszkały w _____ przy ulicy _____
 № _____ zobowiązuje się nabyty z Polskiej Centrali Handlowej w dniu _____
 _____ według dołączonej specyfikacji № _____ towar łokciowy

zużytkować wyłącznie do wyrobu ubrań dla bezpośrednich odbiorców, przyczym zobowiązuję się równocześnie prowadzić w pracowni mojej ścisłą kontrolę wyrobionych i sprzedanych ubrań i posługiwać się w tym celu doręczonym mi formularzem, w którym zaznaczać będę ilość wyrobionego ubrania, ceny sprzedażne, nazwiska odbiorców i odnośne daty.

Materiały otrzymane z Polskiej Centrali Handlowej nie będą w żadnym razie odstępowane przeze mnie w całości lub częściowo osobom trzecim, wyrobione zaś ubrania nie mogą w żadnym wypadku być sprzedawane przeze mnie hurtowo.

Jednocześnie oświadczam, iż poddaję się całkowicie każdorazowej kontroli osób, wydelegowanych dla sprawdzenia ksiąg moich i sposobu prowadzenia interesu, przez Dyрекcję Polskiej Centrali Handlowej.

W razie uchybienia któremukolwiek z powyżej wymienionych punktów niniejszego zobowiązania, poddaję się wszelkim wypływającym stąd konsekwencjom prawnym i zobowiązuję się niezużyte materiały oddać bezzwłocznie Polskiej Centrali Handlowej za zwrotem ceny zakupu.

_____ d. _____ 1917 r.

**b) Zobowiązanie dla organizacyi powiatowych P. C. H.,
 oraz dla instytucyi społecznych:**

Niżej podpisany _____, obierając _____ sobie miejsce prawnego zamieszkania w _____ zobowiązuje _____ się niniejszym nabyty w Polskiej Centrali Handlowej w Radomiu w dniu _____ według dołączonej specyfikacji № _____ towar łokciowy, oraz konfekcję doprowadzić do rąk bezpośrednich spóżywców, lub przetwórców z pominięciem wszelkich pośredników i odprzedawców przy ścisłym zachowaniu cen sprzedażnych, oznaczonych za dany gatunek towaru w fakturze Polskiej Centrali Handlowej.

Nabyty w Polskiej Centrali Handlowej towar zobowiązuje _____ się sprzedawać osobom prywatnym pojedynczo w ilościach nie większych ponad ilość potrzebną na jedno ubranie, a mianowicie:

a) przy szerokości materiału 115 ctm.:

na bluzkę lub stanik	2½ arsz.
„ spódnice	5 — „
„ suknię	7½ „

b) przy szerokości materiału 140 ctm.:

na spódnice	3 ¹ / ₄ arsz.
„ kostjum damski	6— „
„ ubranie męskie	4— „

Sprzedaż zakupionej w Polskiej Centrali Handlowej konfekcji ograniczać
będ..... dla jednej osoby do następujących ilości:

koszule	3 sztuki
majtki i kalesony	3 „
kołnierzyki i mankiety	1/4 tuzina
pończochy i skarpetki	1/4 „
chustki do nosa	1/2 „

przyczym dla uniknięcia możliwego przekraczania przepisanych ilości przez odbior-
ców zobowiązuj..... się prowadzić ściśle alfabetyczną kontrolę tychże i jedne-
mu i temu samemu odbiorcy nie sprzedawać towaru częściej niż co 2 miesiące.

Poza tym zobowiązuj..... się do prowadzenia kontroli sprzedażnej materia-
łów łokciowych oraz konfekcji, według przepisanych przez Polską Centralę Han-
dlową wzorów.

Przy sprzedaży materiałów łokciowych przetwórcom, t. j. krawcom i kuśnie-
rzom ściągać będ..... od rzeczonych odbiorców zobowiązania według wzoru,
obowiązującego tychże przy bezpośrednim zakupie danych towarów w Polskiej
Centrali Handlowej.

Zabonifikowane nam przez Polską Centralę Handlową:

3% od cen detalicznych materiałów wełnianych i bawełnianych,
5% „ „ konfekcji,
10% „ „ gotowych ubrań i garniturów,

stanowiąc będą jedyną rekompensatę..... trudów i kosztów, poniesionych przy
zajęciu się sprzedażą towarów, objętych powyższym zobowiązaniem.

..... d. 1917 r.

Widząc jednakże, że pomimo usilnych starań Centrali, konsumenci nie odnoszą zamie-
rzonych korzyści, postanowiliśmy przejść na drogę masowej, mechanicznej fabrykacji ubrań,
w którym to celu zostały już zakupione potrzebne maszyny, jak również zawarta umowa
z pierwszorzędniemi specjalistami, którzy obejmą kierownictwo.

Jest nadzieja, że tą drogą przy wyrobie kilku tysięcy ubrań miesięcznie choć w części
zostanie pokryty brak tak niezbędnego artykułu, jakim jest odzież.

W innych działach naszej pracy osiągnęliśmy rezultaty następujące:

Sprzedano:

Opał i światło.

Nafty za	Kor.	3,341,154.32
Świece	„	2,598,801.40
Zapałki	„	850,768.42 Kor. 6,790,724.14

Artykuły gospodarstwa domowego i codziennego użytku

Mydło	Kor.	1,019,646.73
Proszek do prania	„	151,414.81
Szuwaks i pasta do obuwia	„	208,353.28
Pasta do podłóg	„	5,517.27
Szczotki ryżowe	„	51,244.57
Naczynia emaljowane	„	50,570.25
Stalówki	„	7,498.70
Papier, kajety	„	304,659.80 Kor. 1,798,905.41

Artykuły budowlane.

Cement	Kor.	4,863.74
Papa dachowa	„	19,430.93
Azbest	„	4,807.25 Kor. 29,101.92

Artykuły chemiczne.

Soda amoniakalna	Kor.	15,052.70
„ kaustyczna	„	38,355.34
„ krystaliczna	„	70,232.41
Siarczan sodu	„	7,948.23
„ miedzi	„	47,797.50
Terpentyna	„	18,706.40
Ultramaryna	„	26,683.60
Wapno chlorkowe	„	9,216.79
Ałun	„	4,036.—
Benzyna	„	53,465.86
Biel cynkowa	„	1,525.—
Formalina	„	4,693.65 Kor. 297,713.48

Do przeniesienia . Kor. 8,916,444.95

	Z przeniesienia	Kor.	8,916,444.95
Ług potasowy	„		1,704.36
Kwas karbolowy	„		3,007.76
„ solny	„		4,299.36
Ług sodowy	„		2,862.68
Mąka kostna	„	Kor.	18,574.16

Artykuły żelazne.

Blacha	Kor.	20,236.35	
Buksy	„	2,655.55	
Gwoździe	„	144,008.73	
Osie z buksami	„	3900.—	
Podkowy i hacele	„	36,743.—	
Zamki	„	5,817.50	
Żelazo	„	14,648.64	
Zgrzebła	„	250.30	
Kosy i sierpy	„	17,595.75	Kor. 245,855.82

Tłuszcze i smary.

Klej	Kor.	60,255.33	
Lak asfaltowy	„	2,129.40	
Odpadki nafty	„	1,855.20	
Olej mineralny	„	167,593.87	
Pokost	„	20,136.40	
Smoła gazowa	„	53,710.57	
Smołowiec	„	50,456.91	
Smoła drzewna	„	5,932.30	
Smar do osi	„	94,255.79	Kor. 456,325.77

Komisowe.

Superfosfaty	Kor.	256,149.31	Kor. 256,149.31
------------------------	------	------------	-----------------

Różne.

Worki papierowe	Kor.	950.—	
Obcasy gumowe	„	5,498.20	Kor. 6,448.20

Do przeniesienia . Kor. 9,899,798.21

	Z przeniesienia	Kor.	9,899,798.21
Podeszwy „	„		91,973.88
Esencja octowa	„		131,508.62
Sznurki papierowe	„	Kor.	271,955.99
			<u>Kor. 10,171,754.20</u>

Różnorodność artykułów uwidoczona w tym zestawieniu, sprzedażą których zajmuje się P. C. H., wypływa z rozległej działalności samej instytucji i pomimo bezsprzecznych korzyści, jakie ta praca daje ludności, ogólny zakres działania instytucji cierpi na swej sprawności.

Coraz bardziej, z dniem każdym dający się odczuwać brak szeregu artykułów pierwszej potrzeby, nie objętych działalnością P. C. H., posiadane rozległe stosunki oraz przysługującej przywilej transportowy skłoniły P. C. H. do ujęcia handlu wyżej wspomnianymi artykułami w swe ręce.

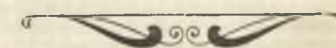
Wskutek tego Centrala dostosowując się do potrzeb ludności; i zaspakajając jej najżywniejsze wymagania nie miała czasu na powolny rozwój poszczególnych gałęzi pracy.

Zdając sobie sprawę z tych anormalnych warunków, w jakich P. C. H. pracuje, okres miniony uważać należy za przejściowy i przygotowawczy.

Z chwilą, gdy stosunki ekonomiczne się unormują, P. C. H. ma zamiar przejść do specjalizacji i ograniczyć się do kilku zasadniczych działów, co pozwoli na opanowanie tychże w sposób fachowy, przyczym zostanie przygotowany odpowiedni personel należycie obznajmiony z pracą mu powierzoną.

III.

Sprawozdanie Finansowe.

Stan Czynny. Bilans majątkowy Tow. Akc. Polskiej

		KORONY i HALERZE	
I. Kasa.			
Pozostałość gotówki w dniu 31/XII 1917			16,287 85
II. Ruchomości.			
Wartość ruchomości w dniu 31/XII 1917 r.			1 —
III. Towary.			
Wartość remanentów w dniu 31/XII 1917			
a)	Towary bławatne Kor. 2,826,068.66		
b)	Skóry „ 632,541.16		
c)	Obuwie „ 299,563.32		
d)	Artykuły spożywcze „ 1,324,458.99		
e)	„ techniczne i chemikalja „ 244,241.26		
f)	„ żelazne „ 417,800.09		
g)	Oleje i smary „ 58,805.23		
h)	Artykuły domowego użytku „ 196,899.21		
i)	Świece i zapaliki „ 377,665.74		
j)	Papier i materiały piśmienne „ 103,641.98		
k)	Różne artykuły „ 84,295.16	6,566,480 80	
Towary na filjach p-g szczegółowych remanentów		1,123,970 06	
Towary w drodze		331,402 60	8,020,853 46
IV. Dłużnicy.			
Bank Niederoest. Escompte Gesellschaft, Wiedeń			
	R-k specjalny Kor. 500.000.—		
	R-k odpisów „ 935.208.94	1,435,208 94	
	Korespondenci	137,821 15	
	Odbiorcy	4,299,319 36	
	Dostawcy	412,915 86	
	Sumy przechodnie	61,795 80	
	Pożyczki pracowników	5,068 —	6,352,129 11
V. Kaucje.			
Pozostałość na 31/XII 1917			647,058 —
			15,036,429 42

Buchalter: B. Borowski.

Centrali Handlowej w d. 31 grudnia 1917 r. **Stan Bierny.**

		KORONY i HALERZE	
I. Kapitał zakładowy			50,000 —
II. Wierzyciele.			
Bank Niederoest. Escompte Gesell. Wiedeń			
	R-k zwyczajny Kor. 11,931,930.—		
	„ gwarancji „ 190,000.—	12,121,930 —	
	Austrjacko-Węg. Komitet Pomocy dla okup. obsz. Polski	522,333 33	
	Korespondenci	31,501 48	
	Odbiorcy	247,461 96	
	Dostawcy	696,736 53	
	Sumy przechodnie	105,887 77	13,725,851 07
III. Rachunek zysków i strat.			
P-g oddzielnego zestawienia			1,260,578 35
			15,036,429 42

Zarząd: Tadeusz Bielski
Ludwik Gorazdowski
Stanisław Mikułowski-Pomorski

Członek Zarządu: Konrad Czerwiński, Dyrektor Zarządzający P. C. H.

Winien.

Rachunek Strat

	KORONY i HALERZE	
Amortyzacja ruchomości	52,981 03	
Koszty organizacji	11,704 39	
Towary zabrakowane	107,006 11	
Certyfikaty	40,969 79	
Procenty i prowizje bankowe	573,635 03	
Premje ubezpieczeniowe	40,754 69	
Opakowanie	33,599 —	
Prowizje	367,695 72	
Przewozy	28,935 54	
Utrzymanie Mag. Głównego	100,656 13	
„ „ skór	72,384 78	
„ „ tkanin i obuwia	44,997 70	
Opłacone frachty na filje	111,502 17	
Koszty handlowe	500,786 36	2,087,608 44
Suma zysków obowiązkowo składana w Banku Niederoest. Escompte Gesell. na umorzenie gwarancji rządowej:		
1) w gotowiźnie Kor. 841,174.21		
2) w papier. VI pożyczki wojennej „ 94,134.73		
3) przypadające do spłaty od to- warów sprzedanych do d. 31/XII 1917 r. 3% od sumy 4,000,000.— „ 120,000.—	1,055,308 94	
Wolny zysk do dyspozycji Ogólnego Zebrania akcjonariuszów Polskiej Centrali Handlowej	205,269 41	1,260,578 35
		3,348,186 79

Buchalter B. Borowski

i Zysków za 1916-17 rok.

Ma.

	KORONY i HALERZE	
Zysk brutto na towarach		3,348,186 79
		3,348,186 79

Zarząd: *Tadeusz Bielski*

Ludwik Gorazdowski

Stanisław Mikułowski-Pomorski.

Członek Zarządu: *Konrad Czerwiński*, Dyrektor Zarządzający P. C. H.

Protokół Komisji Rewizyjnej.

Komisja Rewizyjna zebrała się w dniu 23 kwietnia 1918 r. przyczym sprawdzono rachunki roczne w poszczególnych księgach, które okazały się zgodnymi z odnośnymi pozycjami bilansu.

Niezależnie od powyższego sprawdzono księgi magazynowe oraz zawartość Magazynów i znaleziono je w zupełnym porządku.

Wobec powyższego Komisja Rewizyjna wnosi, aby Zebranie Ogólne Akcjonarjuszów Bilans majątkowy wraz z rachunkami Zysków i Strat za rok 1917 przyjęło i zatwierdziło.

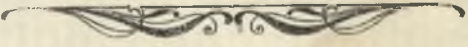
Szczegółowe uwagi zostaną przez Komisję Rewizyjną przedstawione na Ogólnym Zebraniu Akcjonarjuszów.

Członkowie Komisji Rewizyjnej: **T. Rojowski.**
St. Śliwiński.

Radom, dnia 23 kwietnia 1918 r.

IV.

Zestawienia szczegółowe.

1. Kapitał akcyjny.

Kapitał akcyjny Polskiej Centrali Handlowej wynosi Kor. 50,000 i składa się z 250 akcji po 200 koron każda.

Wszystkie akcje są imienne. Posiadaczami akcji są:

30 Stowarzyszeń spożywczych	akcji	79	po kor. 200.—	Kor.	15,800.—
7 Dział. Handl. Komitetów Ratunkowych	„	56	„ „ „ „	„	11,200.—
4 Stowarzyszenia rolnicze	„	93	„ „ „ „	„	18,600.—
2 Zarządy Miast	„	18	„ „ „ „	„	3,600.—
1 Stowarz. pożyczkowo-oszczędnościowe	„	4	„ „ „ „	„	800.—
<u>44 akcjonariuszów posiada</u>	akcji	250	na sumę	Kor.	50,000.—

2. Rachunek kasy.

W okresie sprawozdawczym wpłynęło	Kor.	12,296,398.87
„ „ „ „ wypłacono	„	12,280,111.02
Pozostałość w dniu 31 grudnia 1917 r. wynosiła	Kor.	<u>16,287.85</u>

Obroty kasowe.

	Przychód.	Rozchód.
Wrzesień 1916 r.	Kor. 133,475.35	Kor. 106,961.27
Październik „	„ 175,197.33	„ 111,304.62
Listopad „	„ 213,740.30	„ 142,939.90
Grudzień „	„ 196,908.98	„ 193,252.80
Styczeń 1917 r.	„ 709,637.90	„ 790,407.15
Luty „	„ 321,290.19	„ 274,329.57
do przeniesienia	Kor. 1,750,250.05	Kor. 1,619,195.31

	z przeniesienia	Kor.	1,750,250.05	Kor.	1,619,195.31
Marzec 1917 r.			767,498.14		590,235.52
Kwiecień			749,862.12		974,461.09
Maj			682,571.48		606,749.10
Czerwiec			1,287,211.66		1,151,334.34
Lipiec			894,103.93		1,077,418.20
Sierpień			1,034,365.02		987,113.93
Wrzesień			980,021.90		929,627.77
Październik			1,510,419.95		1,637,655.08
Listopad			1,809,780.67		1,688,283.55
Grudzień			830,313.95		1,018,037.22
		Kor.	<u>12,296,398.87</u>	Kor.	<u>12,280,111.02</u>

3. Rachunek towarów.

W ciągu okresu sprawozdawczego zakupiono towarów za	Kor.	32,985,415.29
" " " " sprzedano za	Kor.	28,312,748.62
Po potrąceniu osiągniętych zysków brutto	"	<u>3,348,186.79</u>
sprzedaż w koszcie własnym wynosiła	"	<u>24,964,561.83</u>
Pozostaje towarów w remanentach na 31/XII 17 r. w koszcie własnym za	Kor.	<u>8,020,853.46</u>
a mianowicie:		
w magazynach w Radomiu za	Kor.	6,081,604.50
" " " Lublinie "	"	483,876.30
" drodze .	"	331,402.60
na filjach .	"	<u>1,123,970.06</u>
razem	Kor.	<u>8,020,853.46</u>
w grupach:		
tkanin i norymberszczyzny za	Kor.	2,878,159.66
skór	"	653,578.21
obuwia	"	299,563.32
artykułów spożywczych	"	<u>1,324,458.99</u>
do przeniesienia	Kor.	5,155,760.18

	z przeniesienia	Kor.	5,155,760.18
artykułów technicznych i chemikalji za	"	"	244,241.26
" żelaznych	"	"	417,300.09
olejów i smarów	"	"	58,805.23
artykułów domowego użytku	"	"	196,899.21
świec i zapalek	"	"	377,665.74
materiałów piśmiennych i papieru	"	"	103,641.98
różnych artykułów	"	"	342,569.71
na filjach .	"	"	<u>1,123,970.06</u>
Ogółem	Kor.	<u>8,020,853.46</u>	

Obroty na R-ku towarów

w miesiącach:		Zakup.	Sprzedaż.
wrześniu 1916 r.	Kor.	1,276,766.82	Kor. 4,179.03
październiku "	"	1,521,235.59	" 259,859.52
listopadzie "	"	1,115,846.41	" 1,168,405.82
grudniu "	"	1,143,479.37	" 1,114,414.30
styczniu 1917 r.	"	2,657,587.08	" 995,362.71
lutym "	"	1,120,666.38	" 2,627,678.63
marcu "	"	1,813,433.81	" 1,469,664.33
kwietniu "	"	1,701,772.48	" 2,067,501.55
maju "	"	1,272,738.63	" 788,544.61
czerwcu "	"	1,482,631.83	" 2,850,069.91
lipcu "	"	2,246,245.51	" 1,855,900.19
sierpniu "	"	2,088,891.46	" 2,498,120.13
wrześniu "	"	2,129,814.04	" 2,440,909.70
październiku "	"	5,189,850.13	" 2,840,188.18
listopadzie "	"	2,205,773.67	" 3,675,196.58
grudniu "	"	4,018,682.08	" 3,511,931.34
	Kor.	<u>32,985,415.29</u>	Kor. <u>30,167,926.53</u>
wysłano, a nie rozprzedano na filjach	"		<u>1,855,177.91</u>
	Kor.		<u>28,312,748.62</u>

W okresie sprawozdawczym **sprzedano** towarów za Kor. 28,312,748.62, a mianowicie:

Artykuły spożywcze krajowe.

Cebula	Kor.	41,243.32	
Cukierki	„	31,471.58	
Cykorja	„	794,111.18	
Groszek zielony	„	859.—	
Kawa słodowa	„	309,768.48	
Kasza	„	1,550.35	
Kapusta	„	80,216.23	
Marmolada	„	73,839.27	
Mięso	„	31,240.85	
Powidła	„	35,302.43	
Śliwki suszone	„	62.64	
Słonina	„	722,668.22	
Soki owocowe	„	4,149.75	
Soda jadalna	„	6,525.65	
Włoszczyzna suszona	„	12,713.95	
Herbatniki	„	135.—	Kor. 2,145,857.90

Artykuły spożywcze z monarchji.

Cytryny	Kor.	37,854.—	
Figi	„	239,575.90	
Rodzynki	„	247,172.26	
Wino owocowe	„	8,079.—	
Zupy (kostki)	„	18,637.95	Kor. 551,319.11

Artykuły spożywcze z krajów neutralnych.

Czekolada	Kor.	19,199.20	
Herbata	„	1,000,164.93	
do przeniesienia	Kor.	1,019,364.13	Kor. 2,697,177.01

	z przeniesienia	Kor.	1,019,364.13	Kor.	2,697,177.01
Kawa	„	837,392.85			
Kakao	„	236,069.80			
Migdały	„	32,520.98			
Mleko skondensowane	„	35,328.85			
Pieprz	„	125,491.37			
Sardynki	„	197,485.52			
Ser	„	238,348.44			
Sledzie	„	897,726.94			
Ryby i makrele	„	243,071.82	Kor.	3,862,800.70	

Artykuły działu ubraniowego.

Skóry	Kor.	5,145,272.95	
Obuwie	„	1,479,718.89	
Materiały łokciowe i bielizna	„	4,956,024.87	Kor. 11,581,016.71

Opał i światło.

Nafta	Kor.	3,341,154.32	
Świece	„	2,598,801.40	
Zapałki	„	850,768.42	Kor. 6,790,724.14

Artykuły gospodarstwa domowego i codziennego użytku.

Mydło	Kor.	1,019,646.73	
Proszek do prania	„	151,414.81	
Szuwaks i pasta do obuwia	„	208,353.28	
Pasta do podłóg	„	5,517.27	
Szczotki ryżowe	„	51,244.57	
Naczynia emaljowane	„	50,570.25	
Stalówki	„	7,498.70	
Papier, kajety	„	304,659.80	Kor. 1,798,905.41

Artykuły budowlane.

Cement	Kor.	4,863.74	
Papa dachowa	„	19,430.93	
Azbest	„	4,807.25	Kor. 29,101.92
do przeniesienia	Kor.	26,759,725.89	

z przeniesienia . Kor. 26,759,725.89

Artykuły chemiczne.

Soda amoniakalna Kor.	15,052.70	
„ kaustyczna	„	38,355.34	
„ krystaliczna	„	70,232.41	
Siarczan sodu	„	7,948.23	
„ miedzi	„	47,797.50	
Terpentyna	„	18,706.40	
Ultramaryna	„	26,683.60	
Wapno chlorkowe	„	9,216.79	
Ałun	„	4,036.—	
Benzyna	„	53,465.86	
Biel cynkowa	„	1,525.—	
Formalina	„	4,693.65	
Ług potasowy	„	1,704.36	
Kwas karbolowy	„	3,007.76	
„ solny	„	4,299.36	
Ług sodowy	„	2,362.68	
Mąka kostna	„	7,200.—	Kor. 316,287.64

Artykuły żelazne.

Blacha Kor.	20,236.35	
Buksy	„	2,655.55	
Gwoździe	„	144,008.73	
Osie z buksami	„	3900.—	
Podkowy i hacele	„	36,743.—	
Zamki	„	5,817.50	
Żelazo	„	14,648.64	
Zgrzebła	„	250.30	
Kosy i sierpy	„	17,595.75	Kor. 245,855.82

Tłuszcze i smary.

Klej Kor.	60,255.33	
Lak asfaltowy	„	2,129.40	
do przeniesienia Kor.	62,384.73	Kor. 27,321,869.35

z przeniesienia . Kor. 62,384.73 Kor. 27,321,869.35

Odpadki nafty	„	1,855.20	
Olej mineralny	„	167,593.87	
Pokost	„	20,136.40	
Smoła gazowa	„	53,710.57	
Smołowiec	„	50,456.91	
Smoła drzewna	„	5,932.30	
Smar do osi	„	94,255.79	Kor. 456,325.77

Różne.

Superfosfaty Kor.	256,149.31	
Worki papierowe	„	950.—	
Obcasy gumowe	„	5,498.20	
Podeszwy „	„	91,973.88	
Esencja octowa	„	131,508.62	
Sznurki papierowe	„	48,473.49	Kor. 534,553.50
			<u>Kor. 28,312,748.62</u>

4. Rachunek towarów komisowych.

W okresie sprawozdawczym przyjęto w komis towarów za Kor.	75,210.70
Koszty i wydatki	„	1,534.91
	Razem . Kor.	76,745.61
Sprzedano za	„	78,085.78
Osiągnięty zysk Kor.	1,340.17

przeniesiono do wypłaty na sumy przechodnie.

5. Korespondenci.

W okresie sprawozdawczym obciążono Kor.	26,374,551.26
„ „ kredytowano	Kor.	37,477,185.98
Pozostałość w dniu 31/XII—17 wynosi:		
na dobro Polskiej Centrali Handlowej	„	1,573,130.09
„ Korespondentów Kor.	12,675,764.81
	<u>Kor.</u>	<u>39,050,316.07</u>
	<u>Kor.</u>	<u>39,050,316.07</u>

W sumie Koron 1,573.130.09 mieszczą się należności nasze:

u 1) Banku Dolno-Austrjackiego Tow. Eskont.,					
Wiedeń, r-k specjalny	Kor.	500.000.—			
R-k odpisów	"	841.174.21			
W papierach VI pożyczki wojennej	"	94.134.73	Kor.	1,435.308.94	
<hr/>					
2) Schenker i S-ka, Wiedeń			"	54.280.26	
3) Wspólna Reprezentacja Banków Krajowego i Przemysłowego w Lublinie			"	70.034.72	
4) Ekspozytura P. C. H. w Wiedniu			"	8.546.68	
5) Różni			"	4.959.49	
<hr/>					
				Kor.	1,573.130.09
<hr/>					

W sumie Kor. 12,675.764.81 mieszczą się należności:

1) Dolno-Austrjackiego Tow. Eskont. w Wiedniu r-k zwyczajny					
	Kor.	11,931.930.—			
r-k gwarancyjny	"	190.000.—	Kor.	12,121.930.—	
<hr/>					
2) Austr.-Węg. Komitetu Ratunkowego w Wiedniu					
	Kor.	500.000.—			
Procenty	"	22.333.33	Kor.	522.333.33	
Różni			"	31.501.48	
<hr/>					
				Kor.	12,675.764.81
<hr/>					

Miesięczne obroty na rachunku Banku Dolno-Austrjackiego Towarzystwa Eskontowego w Wiedniu (Niederösterreichische Escompte Gesellschaft)

	Winien	Ma	Pozostałość w końcu miesiąca
Wrzesień 1916 r.	Kor. 468.666.11	Kor. 1,062.468.50	Kor. 593.802.39
Październik „	„ 219.110.11	„ 2,729.513.87	„ 3,104.206.15
Listopad „	„ 48.659.76	„ 1,061.770.56	„ 4,117.316.95
Grudzień „	„ 726.232.27	„ 1,578.135.85	„ 4,969.220.53
Styczeń 1917 r.	„ 949.915.62	„ 1,678.162.84	„ 5,697.467.75
Luty „	„ 528.955.35	„ 865.640.72	„ 6,034.153.12
Marzec „	„ 1,078.915.33	„ 1,257.192.71	„ 6,212.430.50
<hr/>			
do przeniesienia	Kor. 4,020,454.55	Kor. 10,232,885.05	

	z przeniesienia	Kor.	4,020,454.55	Kor.	10,232,885.05	
Kwiecień 1917 r.	"	872.336.30		"	1,100.145.67	
Maj „	"	644.217.99		"	1,227.674.86	
Czerwiec „	"	1,534.509.94		"	444.324.30	
Lipiec „	"	1,208.434.79		"	1,236.311.08	
Sierpień „	"	1,445.889.49		"	1,433.816.34	
Wrzesień „	"	1,185.027.54		"	2,054.771.17	
Październik „	"	923.071.47		"	3,310.613.27	
Listopad „	"	1,334.523.60		"	2,762.959.04	
Grudzień „	"	1,684.964.26		"	2,981.859.15	
<hr/>						
					Kor.	14,853.429.93
					Kor.	26,785.359.93
<hr/>						

6. Dostawcy.

W okresie sprawozdawczym kredytowano za dostarczone towary					
				Kor.	20,507,329.69
„ „ „ „ „ „ obciążono za wypłacone					
				Kor.	20,223,509.02
Pozostałość bilansowa na 31 grudnia 1917 r. wynosi:					
nasze należności u Dostawców			"	412,915.86	
należności Dostawców			"	696,736.53	
<hr/>					
				Kor.	20,920,245.55
				Kor.	20,920,245.55
<hr/>					

7. Odbiorcy.

W okresie sprawozdawczym obciążono za wysłane towary:					
filje P. C. H.			Kor.	23,460,555.98	
inne stowarzyszenia i instytucje			"	4,918,186.87	
<hr/>					
				Kor.	28,378,742.85
Kredytowano za wpłaty i zwroty:					
filje P. C. H.			Kor.	17,605,007.66	
inne stowarzyszenia i instytucje			"	4,866,699.88	
<hr/>					
do przeniesienia			Kor.	28,378,742.85	
				Kor.	22,471,707.54

	z przeniesienia	Kor. 28,378,742.85	Kor. 22,471,707.54
Pozostałość w dn. 31 grudnia 1917 r. wynosi:			
1) nasze należności na filjach za gotówkę Kor. 4,000,370.41			
	za niesprzedane towary	„ 1,855,177.91	
		Kor. 5,855,548.32	
2) nasze należności u innych stow. i instyt. „ 298,948.95			
	Należności stowarzyszeń (Odbiorców)	„ 247,461.96	
		<u>Kor. 28,626,204.81</u>	<u>Kor. 28,626,204.81</u>

8. Kaucje.

W okresie sprawozdawczym złożono kaucji	Kor.	698,700.43
„ „ „ wycofano kaucji	„	51,642.43
pozostałość w dn. 31 grudnia 1917 wynosi	Kor.	<u>647,058.—</u>
a mianowicie:		
1) Drobne kaucje Ekspozytury w Wiedniu	Kor.	530.—
2) Kaucje na banderole od zapalek złożone na Komorze Celnej	„	456,528.—
3) Kaucja w listach gwarancyjnych Banku Nieder. Escompte Gesell. złożona w Jeneralnym-Gubernatorstwie Lubelskim.	„	190,000.—
	Kor.	<u>647,058.—</u>

9. Ruchomości.

Nabyto w okresie sprawozdawczym ruchomości i utensylji za	Kor.	52,982.03
Amortyzowano w końcu 1917 roku	„	52,981.03
Wartość bilansowa na 31 grudnia 1917 r.	Kor.	<u>1.—</u>

10. Procenty i prowizje bankowe.

W okresie sprawozdawczym wypłacono:			
Nieder. Escompte Gesell. za procenty i prowizje od kredytu	Kor.	629,265.50	
Austr. Węg. Komitetowi Ratunkowemu 3% od Kor. 500,000.—	„	22,333.33	
Wspólna Reprezentacja Banków w Lublinie	„	949.67	
	do przeniesienia	Kor.	652,548.50

	z przeniesienia	Kor.	652,548.50
Otrzymano od:			
Nieder. Escompte Gesell. za proc. na r-ku C-o Sep. Kor.		69,482.42	
Wspólna Reprezentacja Banków w Lublinie	„	1,038.34	
Różne procenty	„	8,392.71	Kor. 78,913.47
	Przeniesiono na straty		<u>Kor. 573,635.03</u>

11. Prowizje.

Wypłacono w okresie sprawozdawczym:			
prowizji od zakupów	Kor.	28,667.36	
„ „ „ w monarchji Austro-Węgierskiej	„	49,493.66	
„ filjom od sprzedaży	„	278,473.18	
sconta z rachunków	„	12,559.02	
	Kor.	389,193.22	
Otrzymano:			
różne prowizje i bonifikaty	„	1,497.50	
	Przeniesiono na straty		<u>Kor. 367,695.72</u>

12. Ubezpieczenia.

Ubezpieczenia magazynów od ognia	Kor.	53,903.59
Zwrócone nadpłaty i umorzenia	„	13,148.90
	Przeniesiono na straty	<u>Kor. 40,754.69</u>

13. Opakowanie.

Zużyto do opakowania towarów w ciągu okresu sprawozdawczego:			
worki	Kor.	10,479.—	
skrzynie i deski	„	24,048.78	
gwoździe	„	103.10	
papier	„	5,002.92	
	do przeniesienia	Kor.	39,633.80

z przeniesienia	Kor.	39,633.80	
beczki	„	18,138.60	
drut i różne materiały	„	4,102.30	Kor. 61,874.70
Wpłynęło za opakowanie	„		28,275.70
Pozostały koszt opakowania przeniesiono na straty	Kor.		33,599.—

14. Przewozy.

Koszt zwózki towarów ze stacji do magazynów	Kor.	30,253.84
Otrzymało tytułem bonifikacji	„	1,318.30
Przeniesiono na straty	Kor.	28,935.54

15. Koszty organizacji.

Koszty rejentalne i prawne przy zawiązaniu instytucji	Kor.	1,222.29
Podróże w interesach zawiązania instytucji	„	9,782.88
Porta i depesze	„	118.28
Koszty wyłożone przez Główny Komitet Ratunkowy	„	403.54
Różne drobne wydatki	„	177.40
Przeniesiono na straty	Kor.	11,704.39

16. Koszty Handlowe.

Lokale	Kor.	15,788.31
Urządzenie biura	„	10,114.52
Opał	„	2,233.46
Oświetlenie	„	1,632.55
Pensje 3-ch członków Zarządu	„	14,199.98
„ Dyrekcji i pracowników	„	235,705.20
Djety członków Rady Nadzorczej	„	8,729.60
Księgi i druki	„	38,380.48
Materiały piśmienne	„	13,384.06
do przeniesienia	Kor.	340,168.16

z przeniesienia	Kor.	340,168.16
Porto i depesze	„	6,435.—
Marki stemplowe	„	683.44
Koszty podróży i lustracji filji	„	56,759.17
Patenty i podatki	„	5,517.99
Ogłoszenia i prenumerata pism	„	3,542.80
Koszt przekazów bankowych	„	3,041.45
Prowizje bankowe	„	12,121.98
Koszt utrzymania Ekspozytury w Wiedniu	„	51,362.42
Koszty reprezentacji	„	2,497.50
Ofiary na cele dobroczynne	„	5,170.11
Ubrania dla woźnych i stróża	„	2,355.33
Koszty kolejowe	„	273.50
Drobne ruchomości biurowe i pomoce	„	6,112.11
Różne drobne wydatki	„	4,745.45
Przeniesiono na straty	Kor.	500,786.36

17. Utrzymanie magazynów.

Magazyn główny.

Lokal	Kor.	23,444.13
urządzenie	„	1,685.80
opał i światło	„	1,752.44
materiały do opakowania	„	10,739.38
place urzędników	„	24,671.50
„ robotników	„	37,659.84
materiały piśmienne	„	70.20
koszty kolejowe	„	322.50
różne wydatki	„	310.34
do przeniesienia	Kor.	100,656.13

Magazyn tkanin.

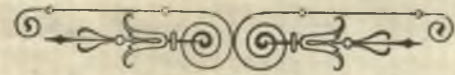
Lokal	Kor.	2,229.82
instalacja elektryczna	„	254.38
opał	„	183.—
do przeniesienia	Kor.	2,667.20
	Kor.	100,656.13

z przeniesienia	Kor.	2,667.20	Kor.	100,656.13
urządzenie	„	1,526.60		
księgi, druki, etykiety	„	5,292.—		
pensje i robocizna	„	22,176.05		
materiały do opakowania	„	5,503.56		
asekuracja od ognia	„	1,234.95		
koszty podróży	„	5,896.10		
drobne utensylja	„	150.20		
frachty i drobne wydatki	„	551.04	„	44,997.70

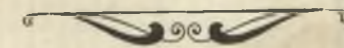
Magazyn skór.

Lokal	Kor.	1,590.—		
urządzenie	„	292.30		
materiały do opakowania	„	4,544.74		
ekspertyza skór	„	3,284.65		
koszty podróży	„	5,330.96		
przewozy skór	„	6,515.47		
asekuracja od ognia	„	1,012.15		
pensje i robocizna	„	45,775.50		
stemplowanie skór	„	980.90		
drobne utensylja	„	274.20		
stemple i prowizje	„	2,099.06		
drobne wydatki	„	684.85	„	72,384.78

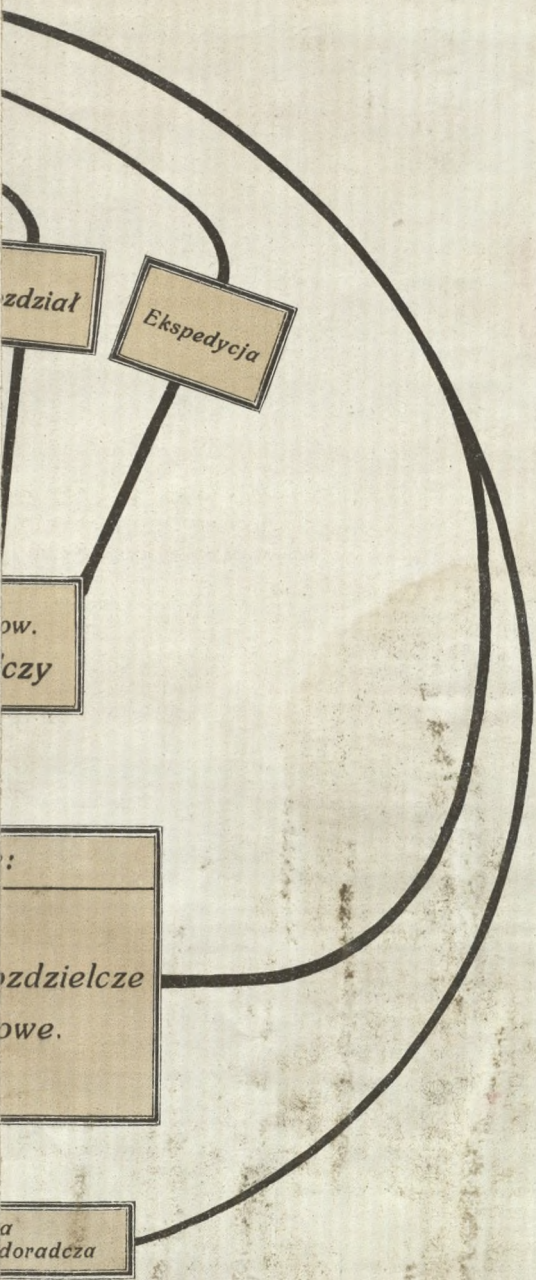
Przeniesiono na straty Kor. 218,038.61

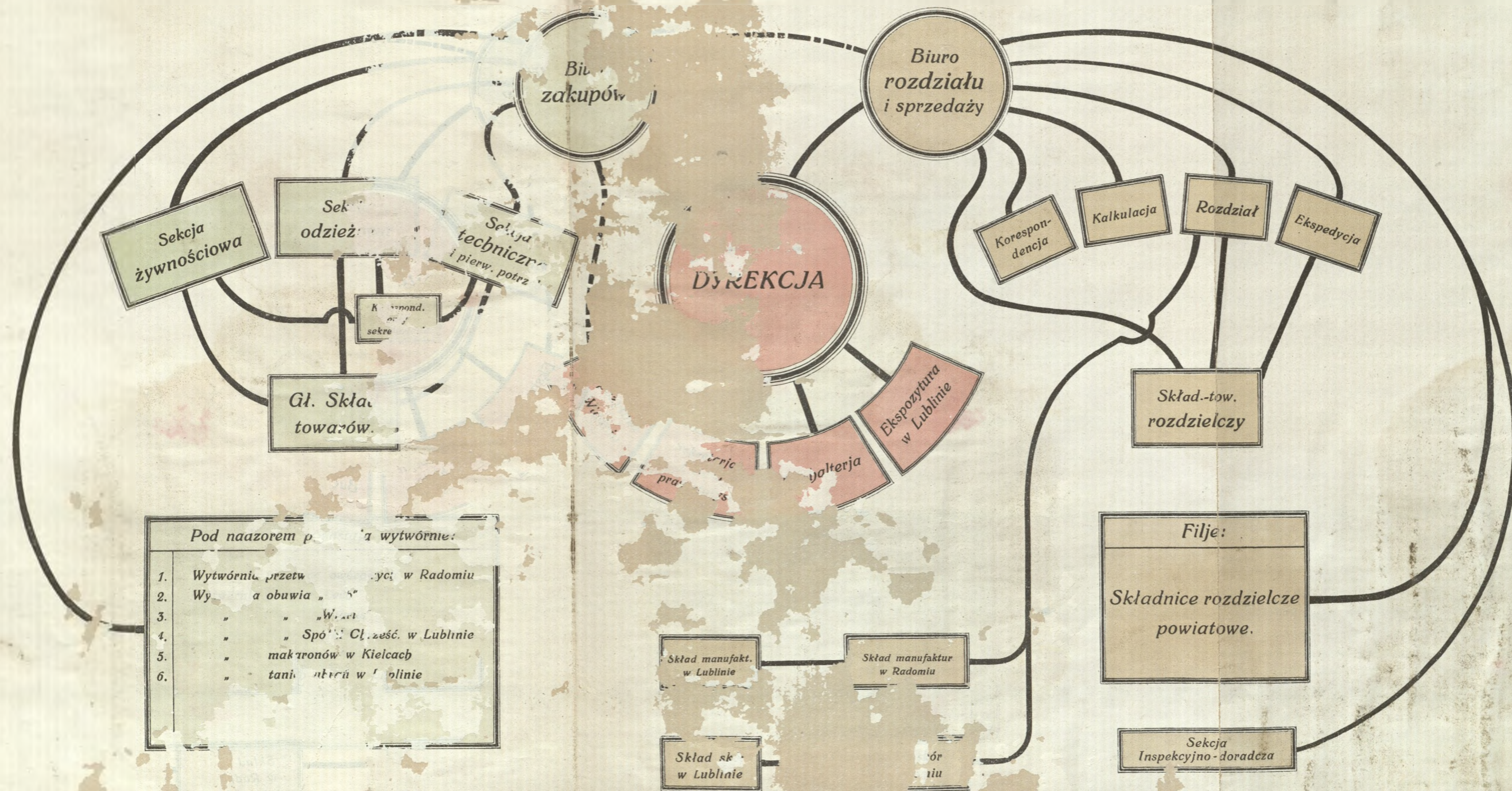
V.
Tablice.

2

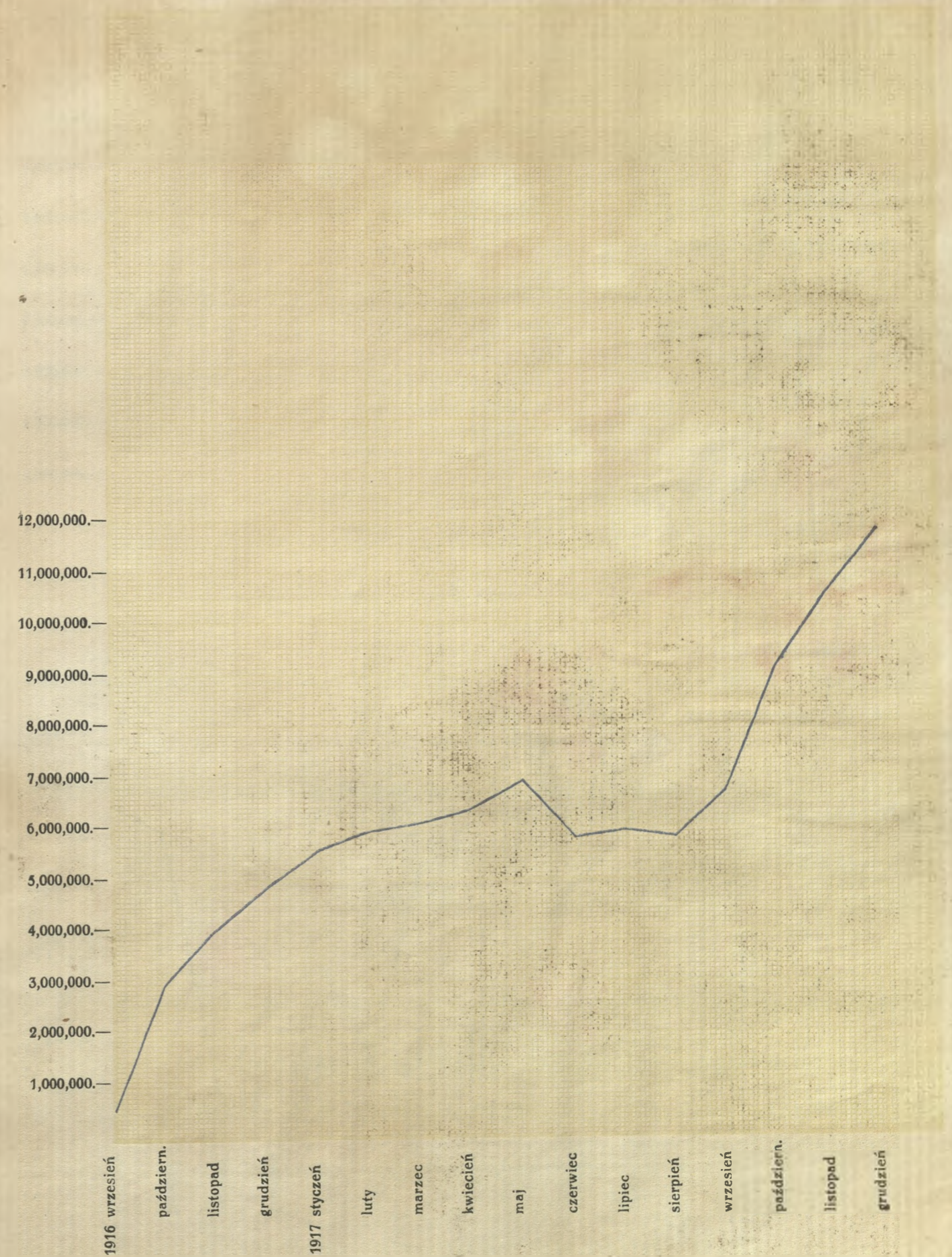

Szemat rozdziału czynności biur Polskiej Centrali Handlowej.

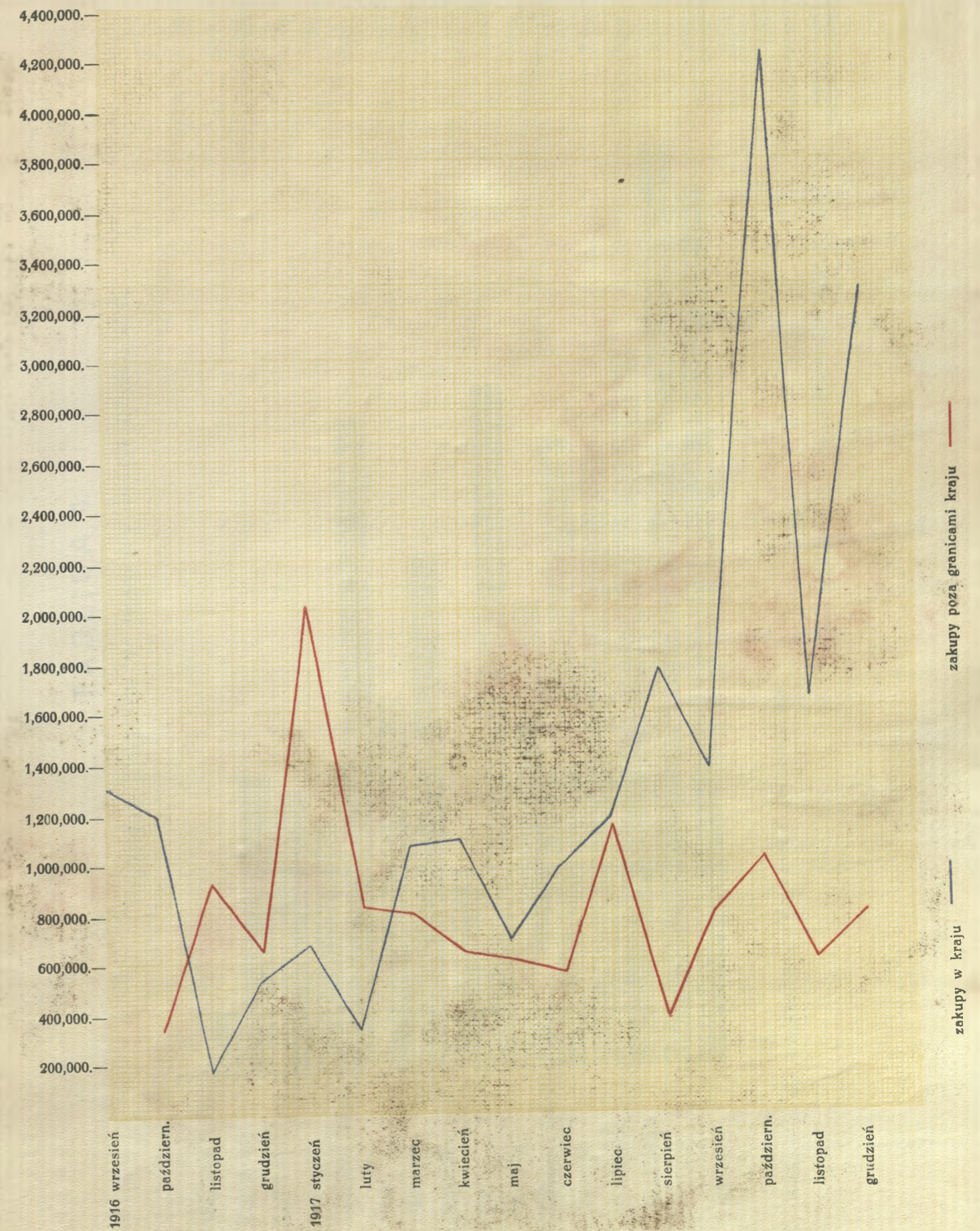
TABLICA 2.

Stan użytkowania kredytu bankowego w poszczególnych miesiącach.

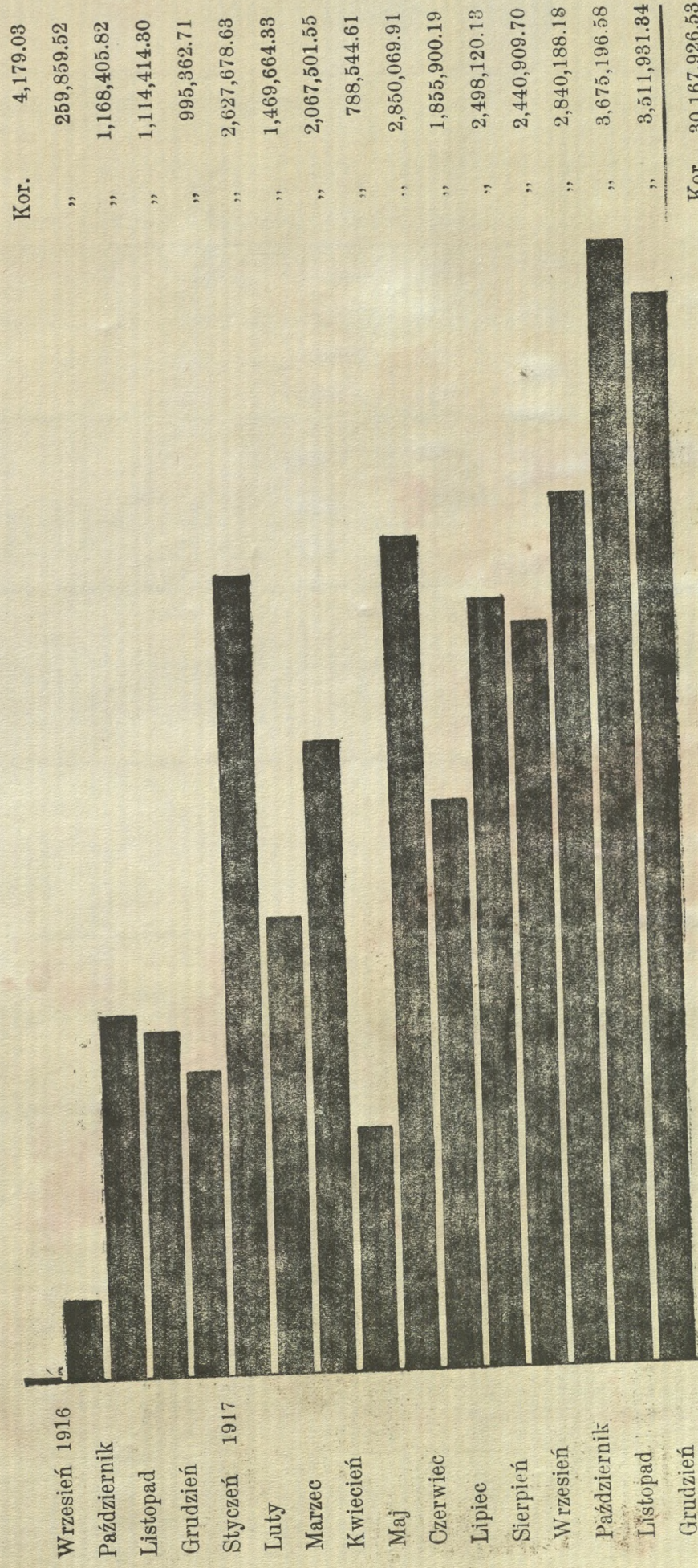
TABLICA 3.

Zakupy w kraju i w monarchji wraz z państwami neutralnymi.

TABLICA 4.

Sprzedaż towarów w poszczególnych miesiącach.

Wysłano, a nie rozsprzedano do dnia 31/XII 1917 na filjach

Ogółem sprzedano w okresie sprawozdawczym za

